

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

בעזהשיית

מכתבי קודש

.א.

אמירה דכוותא קצר לאשתמודעתיתא
נושאים וננותנים בעניין ציונית הנאסרה
ובתוכם **דברי השלש שבועות** נכללה
וגם לרבות **ישיבת ארץ ישראל** הישראל
ונוסף עליהם **בדיבור לשון הקודש** עפ"י התורה

.ב.

בדבר האגודה אשר יסודה בארץ לא זרעה, וקילקל יתר
הרבה על התקון ממנו צמחה, ונכלל בה שיטות אונגרן
והתبدلותה המאושירה

מאת כ"ק אדמו"ר מוהרשר"ב נ"ע זcock"ל זי"ע

תרעה ועירא

הננו נתונים לפניכם היום ברכה אגרות קודש מאדרמו"ר מהרש"ב נ"ע כתובם וכלהונם, אשר מהם יש ללמידה בשיטות שיטתו והש��תו בעניין הציונות בפרט ובעניין התרבות מושגים ומדריכיהם בכלל, כאשר הרוח השקפות כל גודלי ומנהיגי ישראל וצ"ל בדורות האחרוניים, וכלל הולך תמים הדברים מאיריים במובנים האמתיים ע"כ לא נאריך בוזה לטhor השיטות והפעולות שנוהגים בהם בזמנינו זה (או נא לנו שחק עלתה בימינו), כי מי שרצה יכול להכחיש המשמש בצחרים ולטהר הרוץ בק"ן טעמיים, וכמما אמר החכם אין קץ לדברי רוח, אעפ"י' מצינו לנכון להזכיר בקיצור נמרץ איזה נקודות מתוכן המכתבים בთור תרעה ועירא.

א. מבואר בהמכתבים: אשר בעזה"ר יכול ואפשר לעלות בידי הצעונים להשיג מטרות לייסד מדינה (כאשר עלתה לנו בימינו), הגם שהוא מתנגד לג' השבעות וכככל נגד רצון ה', ועילנו להתרחק מלהיות לנו שם שייכות להם ולמעשיהם, כי מתנגדת זה לגוירות הגלות, וה' ירחם עליינו ויגאלנו.

ב. מבואר בעניין התיסודות באנק אשר מטרתו הי' לגואל שטחים מידי העربים מכל היותר, והתנגד להזה בהחלה, היפך הגמור מהגעשה והנשמע היום, שיש בכל אופן להשיג שטחים, ומהירין דמן של ישראל לצורך מטרה זו, ה' ישמרנו, וקוראים להזה ברית בין הכתבים ר"ל.

ג. התנגד להתאגד ולהתחבר לרשעים בכל אופן וצורה שהיא, אפילו אם הכוונה להטיב מעשיהם וכדו, ואףלו לא לקבל חברים רשעים באיזה איחוד הכהרים.

ד. נשא ונתן בארכות, שאין אפשרות להחויר למוטב את הרשעים ע"י שיתחבר עמהם בפעולותיהם ומפלgotיהם, והתנגד להזה בכל אופן, כל זה היפך המוחלט מפעולותם הימים, בהתחברות עם רשעים בכמה אופנים שונים ה' ירחם.

ה. מבואר בספר מגודל עט, הסיפור מהמשפיע ר' יצחק מחייב, אשר ביקש מאדרמו"ר מהרש"ב נ"ע שישכים לשף אותו ב' בחורים מתלמידיו תומכי תמיימים בעסקו באמירת דעתך ולהפיין חסידות, כי רואה בחורים אלו כשרון עצום להשפיע על צעריהם, אשר ר' יצחק הנ"ל לא hei לו הצלחה אצל הצעירים, והתנגד המהרש"ב נ"ע להזה כאמור „זוי דארפען נאך לערעען אין ישיבה“, ובימינו אלו לא די שמוציאים בחורים מכוחתי היבח"ד, אלא שלוחים אותם לכל המקומות המוזהמות ביותר ערות הארץ, לעסוק בהבלים, כמו מבצע נשק, ומבצע כתיבת ס"ת, ועוד מחייבים לומר שבזה ממשיכים דרכם של רבותינו הקדושים ה' ירחם ויגאלנו גאות עולם בב"א.

מכתבי קודש

ב"ה

כבר אתה בקי בענין האגדה ממכתבי הקודמים אשר באրתי לך עצם העניין ומה שנណדע לי בזוה במשך היותי עתה באשכנז בפרטיו הדבריים. ומצב העניין איך הוא עתה, וביחסה על הקודמים אמרו לי אשר בהועד הזמני הרבהה (וכמדומה לי שאמרו רובם) הם ציוניים מזרחיים . . .

(ב) רואנדים אמר לי שהגר"ח נ"י במכתבו להרב דילנא נ"י כותב שכאמ יעשה לחוק את הי"ח דבר ומוסכם עליהם ופרסמו אותם שייהיו לחוק כרצון הגר"ח נ"י (הוא התאונן על תביעת בגר"ח נ"י על זה שלא פרסמו הי"ח דבר באסיפה קטאטורין שלבדרי הגר"ח נ"י דרש מפורש שיפרסמו אותם, והוא אומר שהדברור הד' מפורש שלא לפרסם אותם, ניכט פארעופנטליך — ואני חושב שהי' בזוה העדר הבנת השפה), אך א"א להעמידם כמו שהעמידם הגר"ח נ"י, כ"א ישנו צוחטם שהי' בהם הכוונה בשינוי צורה ואיזה מהדבררים יעדמו בהערה לאחד מהחוקים, ובALTHI ספק אצלי שבשני הזרה ישנה העניין למגורי.

(ג) כבר כתבתי לך שהגר"ח נ"י במכתבו אליו כותב שהי"ח דבר שמירה מעולה שלא ימננו מבני האגדה רק יראים ושלמים באמת, כפי הרשות בזכרוני נאמר ונשנה שם שייהיו רק שומרי תורה ומצוות, וזה שולל רק הרעפארמער ומחללי דת בפרהסיא ר"ל, אבל אין שולל את המתחדשים הרוצחים לחזק את התורה והיהדות ע"י אמצעים שאינם תורה ויהודوت, שזהו שיטת הציונים המורחחים הטובים שבhem לחזק היהדות ע"י הלימודיות, וגם יש הרבה שאינם גננים עם הציונים ומחוקים בשיטה זו ונודע, ועל כל אלה א"א לומר שאינם בכלל שומרי תורה ומצוות, ואם כי יש בהם שנמצא בהם כמה דברים בלתי נאותים כלל, מ"מ א"א לשולל אותם מכלל הנ"ל, ואפשר שהגר"ח נ"י בחיריפותו ובעמוקותו טמן דברים בהי"ח דבר שיש בהם שמירה יתירה לחשש הנ"ל, אין להעמיד ישוד על דבר שאיןנו נאמר מפורש רק כללאו או מדיקוא איתמר שע"ז יכול להיות דין ומשפט חדש אם לקבל הדבר אחורי שלא נודע ונרגש להמחוקקים (ובשינוי הזרה האמור לעיל בסע' ב' כמובן שי אברה הכל), ואחר כ"ז איני מאמין שגם בהבטמנה יש שמירה מעולה לחשש הנ"ל.

(ד) בהי"ח דבר נאמר (כפי ששמעתי), כי אין העתקה אצלי ואני זכר בפרטיות האמור בה), שם תרצה איזה עיר ליסד ת"ת או ישיבכה עם לימודיות

הייצוגיות, צריכים לוזה דעת רב העיר, ואח"כ הסכם הוועד הרבני, זה נותן מקום להתייסדות ת"ת וישיבות עם מערבותות זרות וכמה מהרבנים בעירם יסכימו ע"ז, ואני חשוב אשר הגר"ח נ"י מעמיד יסוד על הוועד הרבני שבודאי לא יסכימו ע"ז, אך א"א כלל להיות בטוח בזו, כי א"א להועד להיות תמיד בחלוקת עם החברים, וכאשר יתקבלו דרישות מכמה מקומות נגד חוץ הוועד, בהכרח יהיו להועד לבוא באיזה השוואות ולא זו בלבד שא"א להיות במחלוקת, אלא גם א"א לומר תמיד לאו ולהיות תמיד בשיליה, ומ"י יכול להיות בטוח בוועד רבני שלא ישנה ממשך השנים, ואם כי אומרים שייעשו עתב הוועד כי יהיה ע"ז התנגדות גדולה מכמה טעמים שאינם נחוץ לבארם, וגם אם הוועד הרבני יהיה משותף מכל הארץ ררי יהיה בהם הרוב שיסכימו על המערבותות הנ"ל (ואם כי הלווי אומר שנותנים כל הדעה לרוסלאנד באשר מהם יהיה עשרה דיעות בוועד (אני יודע אם כוונתן על הוועד הרבני או עוד אחר) ומשאר ארצאות ג' מכל מדינה, הררי צירופי הג' יתרכזו על העשרה). ואם כוונתו אשר באמת הוועד הרבני לא יסכים ע"ז ולא יבוא הדבר, הלא יותר טוב להעמיד הדבר מתחילה באופן כזה שהאגודה לא תוכל לעשות וליסיד בארץינו ת"ת וישיבות כאלה, ואם ע"ז יתמעטו החברים, טוב מעט בכוננה כו', והלא והוא מטרתינו לאגד את אלו היראים שאינם מתחשים אחרים בלבד התורה והיראה עצמה.

ה) ولבד כל הנ"ל, אחרי שאונגארן סילקה עצמה מן האגודה, כי גם בתחילת לא רצו להשתחף בה, רק בריער פעל עליהם שישתחפו, והעמידו לו הג' תנאים, ועתה כאשר הוועד הזמני אינם מקבלים התנאי הג', סילקו עצמם מהם (אם כי הוועד הזמני מסכים שאונגארן יהיה זהה לחוק, היינו שהאגודה המקומית דאונגארן יהיה לחוק שرك זה שנמנה בקהלת האורתודוכסי יוכל להבחר בוועד (שאצלם מוכרכה הדבר גם משום חוק המדינה), אין זה חרולה באמת, מאחר שהוואועד הראשי יהיה באשכנו ושם יבחרו לא אורתודוכסים שלימים, הררי החלטת הוועד הראשי הוא חייב לפני כל האגודות בכל מקום שהם, וכן שהוא אונגארן סילקו עצמן) וברייער אומר שבשים אופן לא ישתחפו באגודה, גאליציאן ג'כ' יתרחקו מאותה אחריו המודעה שנתן בריער במכ"ע מחזקי הדת, ועם עיריות אחדות אפשר שישתחפו, הכל יכול לא ישתחף מהם, והבעוזר הוא מנגד לכל עניין האגודה, באשכנו שהיסוד הוא בריער הוא יצא מן האגודה, וא"כ עם מי ישתחף רוסלאנד.

לפ"ד נחוץ הדבר שאחר חה"פ הבע"ל או אחר חה"ש הבע"ל תהי' . . .

אסיפה מגדולי ארצינו באיזה עיר בחו"ל, ויהיו הנאספים יחידים וմבוררים, ויהיו גם מאונגארן וגאליצי' ובריער והר' פנחס כהן, ושתה' האסיפה בלי רעש והמולה ולא ידברו לאחר מקודם, וטוב יה' באפשר להסתיר הדבר גם אה"כ, וכਮובן זה תלוי בהנאספים شيء הדבר בהסתור מקודם עכ"פ, ובהאסיפה ידונו באיכת האגודה, ובצח יה' העין ג"כ בעצם עניין האגודה. רק באשר אני לפ"ד עצם עניין האגודה היא דבר נחוץ, אני חושב שיעיר העין הוא באיכותה, ואפשר אם לא יקצת עזה באיכותה באופן שתה' כפי אמיתת הכוונה, יה' בהכרח לבטל כל הרעיון זהה, כמו שאונגארן עומד עתב כפה"נ ברענן וזה שלא תה' אגודה כלל.

ברייער במרירותו על עניין האגודה (כתבתי לך שמהחרט על מה שהתחילה באשכנז, ובפעם השנייה אמר עמוק ללבו שמהחרט על כל עניין האגודה שהמציא) אמר דבר טוב, מה שאמורים בברכת תקע בשופר, וocabינו יחד, אחרי שכבר אומרים קודם ושא נס לקבץ כו', דלאורה והשפט יתר. אך מה שאמורים ושא נס לקבץ הוא קיבוץ גליות, ומש"א וocabינו יחד על זה"ג, דלקבץ ולאגד את ישראל והוא רק בכחו של הקב"ה, דאיינו דומה כינויים לצדיקים כמו כינוי לרשעים, שלהם לא יש מניעות ועיכובים, אבל כינויים לצדיקים הוא דבר כמובן כי יש כמה דברים המונעים, וצריכים לידע אם ראים לזה שתה' ע"י כינוי לטובה אמיתית. והאמת הוא כן אשר הכוונים והאגוד ליראה ה' הוא דבר כמובן שעד شيء התיקון מזה בהכרח לשמור הקלקל ח"ו שיווכל להיות מזה, ואני דומה ייחד המתקלל ח"ו או ח"ו או ח"ו וכו' ה'... .

ע"כ נחוץ הדבר מדוע שיצא מכתב גלי' מגדולי מדינתיו בביורו קצר שעם כל הנחיצות והטוב הצפוף בעניין האגודה, צרכיכם לידע שיש בזה אחריות גדולה אם ח"ו לא תה' כתיקונה, וכאשר הארץ שנותנה, ולהאשכנזים מזור ענני ארצינו, ע"כ א"א לנו לילך על הפרוגראם מע שלהם, ועל ימארו בזה כל עד שלא נשככל הדבר להיות כתיקונה בעורתו ית'.

א

ביום ב' הי' אצלי האיש לוי עם רוזנהיימר, אשר באו על שעה קטנה ורק בדבר האגודה, ובחלה הדברים אמרתי להם אשר אני איןני אל באגודה, ועיקר טעמי ונומי הוא מצד החברים שהכל באים אליו' ומילא מובן מה אפשר לצאת ממנה, והם אמורים אשר לעשות הגבלות בחברים אי אפשר, ומה יש לחושש בזה, הלא החברים יכולים רק לשלוות צירם, והצריכם יתקבלו רק

אותם שהוועד יסכים עליהם, ובוועד הלא יהיו רבניים, א"ל שהצירים יהיו ממין החברים כਮוכן, והוועד יהיה מוכחה להסכים עליהם, כי הוועד לא ירצה וגם אינו יוכל להיות בחלוקת עם החברים יהיו מפלוות שייהיו, אחרי שפתחו להם ורעותיהם לקלם, וגם מסתמא יהיה ממינים גם בהוועד.

ובדבר ועד הרבניים אומרים שאין חשש כי הוועד הרבני יבחרו עתה, וא"א לשנותו, ואם יעדר א' ר"ל יבחרו ועד הרבניים אחר במקומו. וכ"ז שטוחים כי א"א שייהי ועד תמידי, ואם יהי ועד תמידי יהיה אחת משתי פנים, או שייהי בשך הזמן כמו הוועד הפועל כי א"א להיות חמץ בחלוקת ומעט מטהף (כי הוועד הפועל יהיה לו שיותה יותר אל החברים והצירים, וגם מפני שיבאו בו בכלל עת פנים חדשות, יתחדשו בחותיו, ער וועט אגיפרישט וערין אין זינע כחות, והוועד הרבניים החמידה שלו זהו קלוקלו ח"ו, ויש חssh גדול שייתהף אל הוועד הפועל) או שייהי פירוד גמור בינם, הרבניים יביתו על הוועד הפועל כמו על מתחדים, והוועד יביטהו על ועד הרבניים כמו על דבר ישן שאינם ידעים בטיב הנוגת העולם ואיך שצרכיך להתנהג למען קרב ולאחד את כל העולם, ורק לעיתים יחלקו להם כבוד, ויאמרו כבודם יהיה מונח במקומו.

הזכרתי לרואנהיים מה שאמր לי בקי"ץ מס"ז כנסטעתי עם דד אנובאכער לפיד"מ להתראות אותו שיצאו המה נגד היק"א, וענה לי שהחפסים מחזיקים אותם לפאנאטיקער ולא ישמעו אותם, עתה אתם רוצחים לכוסות זאת ולקחתם לכם מדת הסבלנות. ואמר רואנהיים היינו שאנחנו ווינניק קנאים, והלו אמר כוונתכם על החפש של בריער, אמרתי לו הן, וזה הפוץ של בריער, רק הוא מדבר אודות הוועד, ואני מדבר אודות החברים, וחזר הדבר מה נוגע החברים אחר שייהיו רק צירים . . . והשוו"ת אחת הנה רק במילות שונות.

בתחלת הדברים שאלתי אותם מה חשוב האגדה לעשות בארץינו לטובת היהדות, השאללה הזאת העמדתי לרואנהיים גם בהיותו פעם הראשון, והושיב להזכיר את היהדות בחצעריהם, ושאלתי במה, והושיב בזה שייהיו באגודה ישראל האגדה תחזק אותם . . . אמרתי לו אני מבין אשר אגדה מחזק את חברי אבל והוא כאשר האגדה יש לה איזה פרטמים מוגבלים או איזה עניינים המבדילים אותה, וכאשר אני אומר מכבר אשר בני הישיבה שלנו תומכי-חמיים מובדלים יותר מאחרים מפני שהוא בחור דתומי-חמיים, והיינו מפני שתו"ת יש בה עניינים המבדילים אותה מישיבות אחרות וזה מבדיל יותר את הבוחר מהחברות כאלה אשר האחרות אינם מבדילים כ"כ, אבל

האגודה הזאת במה תחזיק אותו הלא בלא"ה הוא לומד תורה, והצעיריים שאינם לומדים היינו סתם צעירים, לדעתמי (לא בא זה בדייבור אחד כי בין כך ובאים דברים וענינים אחרים בין זה וזה) א"צ להיות בהאגודה, האגודה צריכה להתעסק עם הצעיריים כמו לעשות להם שיעורי שבתות ושיעורי ערבית ללימודיהם ולדבר עליהם, אבל לא שיהיו המה בהאגודה, כי יהיו זה הבני נערים. בפ"מ נוסדה אגודה צעירים תחת דגל אגודת ישראל, והפראגראם שלה היא למדוד שפה העברית שטרון (זהו לא הדי טורים אף לא חלק מהם כ"א איבוגן ועמלות הגוף שהוא שיטה גדולה יותר באשכנז) וראונאיים אומר שהצעיריים בכחrho שהיהו בהאגודה רק שלא יהיה להם דעה, והעמידו חוק שצעיר פחהות בגין כ"ז שנה אין להם דעת בהאגודה, ואם תרצו יכולם אתם בארץכם להעמיד זמן גדול יותר.

הלו ענה על שאלה הנ"ל האגודה תעשה הרבה, תחת תמייה בעת הצורך וכמו על כל צורה שלא תבוא, ה"י, (וכאשר כתבתי לך במכתב הקודם איך שהי' תחולת המחלוקת), שנית תמייחות לישיבות, ומبارך, כאשר הנתונים מתחומים מפני שאין רוצחים לחמק בידי עוסקי תורה, והוא הוועדה שמחזיקים אבל מה יהיה בדור הבא, וע"כ יעשו עתה פאנד שיספיק לחמק בידי הישיבות, אמרתי לו שהוא רק דמיין שיעשו פאנד כזה, והוא אומר שיעשו זאת.

בהדברים בא בדבר הרשין, ואמרתי להם שזאת אין לחסוב שרוסלאנד תעשה זאת בלא רשיון מההמשלה, רק תנתן כספה לאשכנז ותבקש אח"כ רחמים מאשכנז, זאת לא יהיה, רק כשתשיג ע"ז רשיון וייה' דבר אפייצעל, ואל הלו שווילנא גם ווארשה ממשתדים בפעטערבורג בדבר רשיון על חברה (ונחוץ הדבר לידע על איזה חברה המה ממשתדים, כי על חברה מקומית מספיק רשיון הגו"ב, ע"כ אפשר ממשתדים על חברה כללית, אם כי מסופק אני בזה, אמנם אם הוא כן מובן אשר בהשתדלותם לא תהיה הדבר רצוי).

הרائي להם האמור בדרך נוי ג' בהרצאת המרציא באסיפה קאטארויך "מה חפצה אגודה ישראל", ובסע"י ב' מדובר מה שתעשה במזרחה, ומבון שחפוצה להנגי ההשכלה בישיבות, אומר ראוונאיים שהוא המרציא והוא כתבה בל' אשכנז ונעתקה לעברית, ואין הכוונה לנ"ל כ"א להיפך, והלו היו מילין בלשונו, רק ג'כ' אמר שלא כן היא הכוונה ומסת' קיצר המעתק במקומות שהיו לו להאריך. הרائي להם עוד האמור שם שהוא אגודה עממית, והושיב ראוונאיים אגודה כללית א"א לעשות באופן אחר, וזה מספיק לנו שאין זה כרצוניño כלל. ועוד יותר נאמר שם בההרצאה שבאים חפצים

שתהiji אגדה של תורה, צריכה להיות על יסודי תורה'ק כו'. אני יודע כלל הנאספים בקטאויץ אינה היו אזוניהם בשמעם הרצתה כזו.

ובסוף אמרתי להם אשר רוסלאנד אינה צריכה לקבל השפעה מזולחה, יש בה ת"ל רבניים גדולים יודעי דבר מה יתיישבו בזה, ואם ימצא שקרים לעשו אגדה, תגביל לה איך תהiji האגדה ותעמיד בזה הגבלות כאשר ימצאנו, ואו אפשר תשתחף עם אשכנז.

הלי טען הלא אנחנו נותנים כל הדעה לגודלי רוסלאנד, כי עושים שמרוסל' יהיו בהוועד עשר דעות ומשاري הארץות מכ"א ג' (שיהיו יותר מכל הדעות דרוסלאנד), גם רוסלאנד באגדותה לא תפעול מאומה באמריקה (כונתו שכדי לפעול באמריקה צרכאים ארץ מלומדה וסבלנית וכנהנה חדשה), ואדרבה עשו אתם כמו שאתם רוצחים (כפה"ג כונתו שברוסלאנד יכולים אנחנו לעשו אגדה כפי התנאים שאנו רוצחים רק שייהי תחת דגל אשכנז, וכן א"ל ראונהיים בפעם הראשון שככל מדינה יכולים לעשו חחצם, והכוונה שהוועד העיקרי יהיה באשכנז ויהי ע"פ החוקים שמעמידים מהה), ראונהיים אמר איך פארשטי שווין, מי האט קיין פערטרווע צו די אשכנזים.

בתוך הדברים הי' שאמרו לי או איך בין אין גערפין פון בריער', והשבתי להם אשר תيقף אחר אסיפה קטאויץ כשראיית בהמודיע מי היו הנאספים אמרתי שהדבר לא טוב, וגם בריער בטענותו צדק הוא, ובמה שאחרים מחללים אותו (שכל כוונתו על . . . ועד ג' רבנים כאלה, כן א"ל ראונהיים בפעם הראשון) אני מצדיק אותו, כי כל האפשרי מבין א"א שלא יבוא כמ"ש הרמב"ם ז"ל, דאס וואס עס קאן זיין מוז זיין, ובסוף אמרתי להם ע"ז שרוסלאנד תשתחף אל אגדה אשכנזית בלי הכהנה עצמה (הינו שగודלי יתיישבו בינם לבין עצם בנחיצות האגדה וביכולה ואיך שתהiji) בין איך אין גאנצין געגן דעתם.

והנה הרוב פנהס כהן הוא נגד האגדה, ודעתו שצריכה היהוס ע"מ לבנות, והי' אצלנו ביום ד' שביע העברה ביחיד עם גיסו ד"ר סימן מהידעלברג ויאוזען ראטהשילד, וביום ה' היר' הרוב בריער וכהן הנ"ל וראטהשילד. בריער רוצה אשר ראטהשילד יسع לراسלאנד לאיזה מהרבנים הגדולים לבאר להם המצב, ראטהשילד מוסכם ע"ז (ויש לו גם כוונה לעצמו אודות עסק, ואכתוב אי"ה במקתב מיוחד) ראטהשילד איין זיין פראר הארץ אין דעת וכותב לאונגרין למה מחשים ואין באים לישע בריער, ותוושב שייעשו אסיפה אודות זה.

בהדרך נר' ג' בא הסכם והתעוררות בעניין האגדה מהרבנים דראדיין

ופאנועוש. אמרתי להלו ורazonהים שבתחי ספקacial שאים יודעים מאומה מפרט דבר האגודה . . . וכמעט כל הנ'זה מרבני רוסיה אשר עד עתה לא הי' מהם דבר עדיין, ואני חושש שלא יוכנו יותר בהענין בנסיבות ובנסיבות ויהי כן שהגיד כו'.

מרבני אן"ש לא יש דבר, ובודאי מהרורים הרבה והוא רוצים לצאת באיזה תנועה בזה, ועלה בדעתי לבוא במכ' גלי בביור הענין זה, והעיקר שלא למהר להשתתף עד שיחיישבו בזה, כי הארץות שונות המה, ושוניות המה ג"כ אופני האגודה, וגלי דעת זאת לבריער וכחן והסכימו ע"ז, וכחן אמר שידפים את המכ' במכ"ע שלו.

וביום א' שבוע זו הצעתי כל ענייני האגדה לפני ידידיינו הרש"ג יחי' והרש"ג יחי' ובערנשטיין יחי' וגתיישבנו בזה, ודעתם שבחרכה להודיע גלו אודות זה, רק בתנאי שיחתום גם הר"ח יחי' על המכתב, ומצא שנוח להתראות עם הר"ח יחי' ולברא לו כל המצב ופועל עליו שישור מאטם כו', ודעתם שאתה ידידיינו הרם"מ חן יחי' תיטשו להר"ח אודות זה ואפשר גם להרב מרידין, ולפ"ד אליו ישפיק מכתב ג"כ, ובין כה לפרטם מכתב בין אן"ש, אם כי גם הנסיעה א"א להמשיך הרבה, וכאשר בטח סיפר לך הרש"ג יחי' כל פרטי הדברים בזה, ועוד את חובך לך אי"ה אודות זה.

בערנשטיין אינו מסכים על נסיעת רטה השילד שירא אשר בוילנא יקרבו אותו ויקנו אותו בזה, אمنם נסיעתו החלטה ובריער יתן לו מכ', וגם אני הבתחתי ליתן לו מכתב, והוא יسع בעוד ב' או ג' שבועות לגור ווארשה ולהר"ח וילנא רידין ויהי בליבאוויטש.

א) העתק ממכתבי להר"ח יחי' אשלח לך מוסג"פ.

ב) להודיע הדברים שדברתי עם שטר-aos צרייכים לבאר תחלה תוכן המתלוקת**ביבניאם** הינו בין הרב בריער עם יעקב רazonהים ויעקב שטר-aos, החחלם רעין האגדה היא Mata בריער זה כמה שנים מלפנים, ובבוחות פה ויעסבדען בפעם הא' בא בריער לפה לדבר בזה, ואומר אשר במחשבה הי' אצל הדבר כמה שנים קודם, אז לבש האגדה בלבוש חומי, והוא אשר היראים יכולו לעוזר ולחטוף את עצם מבלי שיצטרכו להחפשים, וכן בנסיבות שיקרו במשך הזמן על כל צורה שלא תבוא כמו הפגראמען ר"ל

שהחפשים נתנו ע"ז סכומים גדולים, והמעות הלו כדרך עקלתון כדיוע, כשהתהי' האגודה תהי' בזו קופה גדולה של צדקה מן היראים. ולא יצטרכו לבקש מהחפשים, יש לחשוב אשר כוונתו הי' בזו לעשות הבדלה גמורה בין קהילת היראים לכהילת החפשים (אשר המחולל הי' חותנו ז"ל והוא מחזק בזה ביתר) כי עד עתה רובם מאנשי הקהילות האורתודוכסית ומה' כחברים בקהילות החפשים (הנק' הובט געמיינדע) ומשלמים השטייער בכ' הקהילות, בכונה שכאשר נדרש איזה עוז להיראים יתנו גם הקהילות החפשתי, מאחר שגם היראים משלמים המשם להם, וגם יש להם דעה בקהילות הנ"ל (לא בהנהגת הקהילות עצמו כ"א בהנוגע לאיזה תמייה), וזה גם בענייני הכללים שלהם לא רק בהנוגע למידינה אחרת, ולא רק בענייני צרה ר"ל כ"א גם באיזה הטריות כללי ואפשר גם בתמיכת איש פרט' בדרך והחזקת (כמוון באיזה עניין גדול) ובכרייער באשר אינו סובל את החפשים כלל וככל גם לא אותן שיש להם נגיעה להם כמו עדת הארץין כדיוע, יש לשער שהוא יסוד הרעיון הנ"ל בצד לעשות הפרדה למגורי שחברי הקהילות האורתודוכסית יצאו למגורי מקהילות הנ"ל ולא יהיו להם דבר עמם (ואפשר BIOTER HI רצונו להפריד מהקהילות הנוגעים אל החפשים . . .). אך מה שאמר או הוא בדבר הטריות כללי שייה' יכולת היראים לעזר את עצמו, וכן הוא אומר עתה בדרך הבעלעה, גם לתמוך בישיבות וח"ת בכל מדינה ומדינה, ומפורש מבלי לכנות באופןו היישובות שווה יהי' בכל מדינה כפי רצון מנהגי היישבות, רק לתמוך בהם.

כמוון לzech זה את יעקב ראנהיים באשר בפיו ובפרי עטו הוא עשה פועל הרבה, האחרון הוסיף בזו לדאוג לטבוחת אה"ק ובפרט הקאליאנעש דשם, וכשהי' אז אצל ראנהיים ושוריס אוזחות זה, אמרתי להם אשר בפרט זהה (היונו באה"ק) לא נתאחד כי השקפותינו מוכדלות מה' ונוכל להתאחד רק באופן שעבודתינו בפועל תהיה במקומות מוכדלים (זה במדינתו וזה במדינתו) אבל לא לעבד בפועל במקומות א'. כי שונים אנחנו בהמטרה ובאמצעים, וראונהיים אמר (אני זכר באיזה פעם) שמוכרכים להעמיד עניין אה"ק בהאגודה כי בלא זה לא יקנו חברים זהה ובפרט מהצעירים (גם אמרתי להם אז אשר אנחנו בני רוסי לא נהיה' קעסט קיננדער אצלם ולא ניתן להם מעות ונ策ך לבקש מהם אם ימצאו לנכן ליתן, רק בהכרח שיהי' הדבר בראשון במדינתינו, שזה דבר קשה כמוון).

על יסוד הרעיון זהה הייתה האסיפה באםברג (בקץ רס"ח או ס"ט), והעמידו אז ג' דברים בפעולות האגודה א' תמייה' חומריות כללית, ב' תמיכת ישיבות, ג' לדאוג בענייני אה"ק. ועיקר הדבר הי' בהענין הג', ושאלתי

(כמודמה בפעם הב' שהייתי פה) למה עשו זאת לעיקר, ולא הר' ע"ז תשובה נכונה (וכמודמה שאו הר' תשובה רازונאים הנ"ל שבזה יקנו נפשות).

הרב בריער כידוע הוא אונגארץ, והוא מחזיק א"ע עם האונגארים, וכשהתחיל רעיון האגודה להתגלו יותר, התחלו האונגארים להמשיך עצם מן האגודה ולא רצוו להשתתף עם האשכנזים להיות עם באגודה ייחד, ובריער לא רצה בעלכם, כי גם הוא בלאדי האגודה מוצא א"ע ליחידי בין האשכנזים (כאשר כן הוא עתה שהניחו אותו כולם וכמעט שאינו מוצא מקום לעצמו, וכאלו הוא בפראנקפורט שלא במקומו), נסע (קדום אסיפה קטאוץ, וכפה"ג הי' בחורף העבר) לאונגארן לפעול עליהם שליכו עמו אל האגודה, הנה העמידו ג' תנאים (התנאי הא' אני זכר ואינו רכוב הערכ' כ"כ) התנאי הב' שהווער הרבני הי' במקום אחד, והיינו שלא יהיה הווער הרבני מרבני שבעירויות שונות שיתוועדו רק לעתים, כ"א שייהיו הרבניים תמיד בהווער וידעו הליכות האגודה בתמימות ויפקחו שייהי הכל כדין וכדת, התנאי הג' שבהמקומות שיש ב' קהילות (היאנו קהלה חפשית וקהלה אורתודוקסית) הנה איש שאינו נמנה בקהלה האורתודוקסית עם היהו ירא"א, לא יוכל להיות בראש האגודה ומנהלי" (וכ"ז הי' כתוב מפורש בהסתאות), והתנאי הג' זהו סלע המחלוקה הנ"ל, רازונאים ושטרוייס (שהמה העיקרים בהווער הזמני והעסקנים בכל העניין הזה) אינם מסכימים בשום אופן להעמיד זאת בס' התקנות (על אונגארין בפרט מסכימים מה על התנאי הנ"ל באשר שם הדבר מוכראח מהחוק הממשלה אבל על אשכנזו אינם מסכימים בשוו"א), והמיcion הי' עוד קודם קטאוץ, רק שהי' ברפין מפני שרצו שייהי בריער בהאסיפה, האונגארים שהבטיחו לבוא אל האסיפה, לא באו, וכפה"ג כבר ידעו מהמיcion, גם לא נראה להם הנאספים שהיו בינהם כאלה שאינם ע"פ רוחם.

בריער התאמץ בדבר התנאי הג', והשתדל בוזה עם הגר"ח ייחי' והסכים עמו, וככתב הר"ח בצעטיל תנאי הזה והבטיח לו לחתום עלייו (ועל הייח' דבר חותם בריער) ומוג"פ נוסח הצעטיל (ומתוכנו ניכר שהוא לשון הר"ח ייחי') שטרוייס כפה"ג עמד בתקוף נגד התנאי, וכפה"ג התערב הרח"ע ופעל על הר"ח שלא יחתום על הצעטיל, הר"ח בא לאחר בריער למעונו ובמעמד כמה אנשים אמר לו שישלח לו מביתו הצעטיל חתום, וא"ל שיפעלו גם על אחרים שיחתמו ע"ז, ואומר בריער שאמר לו ליבאוויטש ישמע אליו וכן גור ישמע אליו וכולם יחתמו ויעשה הדבר עם גלאץ, כן אל. וכמוון לא שלח לו הצעטיל, ובתחלת חודש כסלו כתב לו ותבע מאותו ההבטחה, ולא קיבל מענה

(המכ' שלח לבריסק) ואח"כ פרסם האיזוראליט בשם הר"ח יחי' שמדובר לא החלטת בדוקא על התנאי ולא אמר לא לאו ולא הן וכאשר כתבתי לך מכתב.

האונגאררים תובעים כתעת כפה"ג מבריער אוי' הבחתה הר"ח ולמה לא העמיד הדבר על יסוד נאמן, והמה כפה"ג אינם משתתפים בהאגודה (אם כי להם נוחנים התנאי הזה כנ"ל), ובሪיער יצא מועד הזמני, וראזנהיים ושטרוסים אינם דואגים ע"ז. ובהעלם דעתם נוחה מזה, וربים מהאשכנזים אומרים מפורש כן. הרב כהן מפולדא נפרד מבריער והוא בתוך האגודה . . . ולע"ע ברייער נשאר ייחידי עזוב מהקהלת שלו (לבד אחדים) ומהרבנים אשר עד כה הי' הוא הגadol והאוטו-ראט-אט-עלם, ובגלווני האיזוראליט באים מאמרם חדים מادر נגד ברייער, והקהלת שותקה ע"ז (ואפשר יתעורר לכבוד רבם), ובנו של ברייער כותב במכ"ע אחר ארטיקלען נגדם, ובד"כ יש בזה שם שילול השם ר"ל.

שטרוסים אומר אשר גם מתחילה לא אמר הר"ח להעמיד חוק בס' התקנות תנאי הנ"ל. כ"א שמהנכוון לראות שאללה לא יהיה בהוועד וכן כתב בהצעטיל (ובהצעטיל אינו משמע כן, אם כי הצעטיל אינו חלק כ"כ ונכתב בחריפות) ואח"כ קרא הר"ח את הצעטיל, שטרוסים טוען אשר בפועל יהיו כ"ן שהאנשיים ככלא לא יהיו מנהיגי האגודה הינו שלא היו בהוועד, ורק חוק מפורש א"א יכולות להרחק בזה כמה אנשים יראים, שהגס שאינם נמנים אל הקהלה אוורתודוכית מ"מ שלילמים מהם ביראותה הכלכליות, ושאלתו ומפני מה אינם נמנים בהקהלת הנ"ל הלא דבר הוא, ואומר שזה יכול להיות ממש מונעת אחרות, וא"ל מי מי יתקע אל ידו שלא יהיו נמנים בהוועד הלא יכול להיות, והוא בטוח בדבר כנ"ל.

ולפה"ג לי בלבד מה שרצוים לכוסות הפאנאטייזמוס שלהם כאשר כתבתי במכ' הקודם, שלפ"ד הדבר מסוכן להם ר"ל, כי יתנוועו ויתנוודו ח"ו וכי ידוע למה שיבאוו ח"ו ור"ל, ועשויים א"ע בזה לבניין ריעוע ח"ו. הנה בלבד ואתה כפה"ג אינם רוצחים להבדיל את . . . מן האגודה, ובሪיער אפשר ג"כ כוונתו העיקרית ע"ז (כי בס"ה נמצא באשכנז רק ב' וג' עיריות שבהם קהילות מובדיות והן פד"מ והאמבורג, וברלין במקצת). ולפ"ד אם זאת היא הכוונה הנעלמת ודאי הצדק עם ברייער, כי כאשר . . . יהי' בהאגודה לא יהיה רק חבר כ"א יהי' במנהיגי האגודה, ואם כי הוא נחשב מהיראים נראה עתה בעליל כמה קשה שכינותם של הרשעים. ידוע הוא מהרעדפארמער רבנים שיצאו עתה ברשעתם ועשויים תורה חדשה בפומ' ואומרים בגלו' בכפירה גלו' בתורה מן השמים, ואין מקרים הדבר כלל באיזה כיהול כו' רק בכפירה גלו' ר"ל,

ומבטלים דיני חילצה לגמרי, ושהאהה יכולה לצאת מרשות הבעל בלי רשותו הינו بلا ג"פ, ואומרים מפורש שכא"ו יכול לעשות כרצונו (ורעש גדול זה באשכנז ובכיבערן ורבים מקהילות הרדייעו גליי שמצואים את הקהילות הנ"ל מכל יהודים, והרעפארמער הגישו עצומיהם להמשלה ע"ז, והוא שלחה להעיירות הגדולות שהפארשטיינד (הינו הדוח פראולעניט) יאמרו דעתם זהה, ובאשר ברוב העיירות אין קהילות מובדיות והפארשטיינד רובם מהחפסים, הושיבו אשר מ"מ נחשבים מה יהודים, (תמלול הי' פה ר' שמואל כהן מירצצבורג וסיפר לי שאצלם עשו היראים פראטעסט נגד ההחלטה הנ"ל) והנה המקור הדבר הוא מהארבעינער הרעפארמער דפ"ד (הינו מההייבט געמיינדע) וועליגמאן . . . יצא להצדיק את החטאיהם אלה בנסיבות ד"ל, והפלא אשר גם . . . שהוא לדין ויר"א, גם הוא מצידי הרשעים, וזה אמרו"ל אויר לרשע אווי לשכינו, ומזה נראה כמה מסוכן כשהיו כאלה במנהיגי האגדה.

אמרתי לשטרויס אשר אני אינני מסתפק בזה שבהועד לא יהיו אנשים שיש בו חשש, כ"א שנג בהחבירים לא יהיו רק יראים פשוטים, וכאשר מתחלה רציתי להיות על אסיפה קטאויין, וכאשר ראייתי שבנהנספים היו ציוניים כמו . . . וכדומה, אמרתי בביתי שלפי השערתי לא טוב הדבר, וכאשר אין אצלם שום הגדרה את מי לקבל (כ"א ההגדרה שהיו שומרין תורה ומצוות, זה יסביר כל אחד לעצמו כרצונו, והציוניים אומרים אשר שיטתם היא כל המצוות וכונדעת הדברים) הלא יקנכו אליו ייה' מי שייה', וממילא גם העוד ישתנה גם אם יהיה מהיראים האמתיים, ומה גם שא"א שייה' הכלל לא מן הפרט, וגם כאשר מקבלים ציוניים מזרחים די ומספיק לנו שלא נהי' אנחנו בהאגדה, לדוגמא אמרתי לו אשר אני לא עבד יחיד עם . . . וכדומה כי שונים אנחנו בדעותינו, ויבוא רק לידי מחלוקת, וגם מי שיראה שאני מתהבר עם הנ"ל יכיר זאת את הנ"ל בענייני הבריות ויאמרו התירו הפרושים כו', וגם יבוא לידי מחלוקת, ואני כדי לעשות אגודה על זאת, והציונות היא מולדת רוסי' ויהודים אנחנו מה המה, והמורים מה כמו המערבים, ובאשכנז ג"כ המזרחים לא טובים המה, רק שבאשכנז אינו ניכר כ"כ ההבדל בין בלתי ציוני לציוני מזרחי כי זה מתנהג בכשרות וגם זה מתנהג בדברים חיצוניים כמו זה . . . ואומר שהמורים האשכנזוי טוביים מהה רק יש להם איזה טעות, אמרתי לו שהכרה יש מקום ויסוד דשם מוצא הטעות מקום לנוח.

ובסוף אמרתי אשר יש חשש גדול שבהאגדה תהיה במשך הזמן אגדת ציונית, ונחפעל ונחרגש מאד ואומר להיפך אשר גם הציוניים המזרחים הנכנים

כה לא יהיו ציוניים במשך הזמן, ואני אמרתי לו עוד הפעם השקפתி הנ"ל שבאמ' יחי' רק תרבות ציוניים יהפכו את כולם לציוניים כו', ולא יהיו ערבים ובוטחים כלל בהתקף שمدמים עתה, ובזה נגמר השיחה אחור, רואנאים עוד לא ה'י' אצלי.

הראיתי לשטרויים שבין הנבדות על האגודה הנדרפים בהדרך ישנים נדבות מצוינים גמורים כמו . . . וכדומה, וא"ל אשר גאטליך מפינסק נסע למאסקוואה לушות נפשות אל האגודה ולקבל נדבות, ואין אחריות הדבר עליהם, וא"כ . . . והוא סיבת מכתב . . . הנדרף בהדרך נו' ב', שבו כותב כך, כלל זה נקטו בידכם כי אין האגודה באה לזרק אלא לקרב כו', בשעה שהחפזו המתחדים להשפיע מרוחם על היהדות או השיכלו מאר גדויל' ישראל שרחקו אותם בזורע ובצרו את שלומי אמוני ישראל לעצם כו', עכשו החותם להשי"ת נשתנו פנוי הדברים ובכלב רבים מהחינו שלא נתרחקו הרבה ממרכז האמת נתעוררו געוגעים גדולים לקדשי בני ישראל, עתה באה העת לזרק את כל אלה שלא נלכדו ברשות הרופאים ולא הרחיקו עוד לכת תועה כו' . . .

ג) השקפתី על האגודה האשכנזית כבר מבוארת מהאמור לעיל, ותראה בהעתק מכתביו להר"ח ייחי', וממנו תורה ג"כ דעתך אשר למדינינו ההשתתפות עם האגודה האשכנזית מסוכנה היא ר"ל. הוועד הומני ומשמשיהם תכלית חפצם עתה ללבוד את בני מדינינו כי בלבודם לא יהיה להם קיום, ובפרט כאשר אונגארין התרחק מהם, וכפה"ג גם גאליציאן אינו הולכת עמהם, ובעצם מהו מרגנישים חלישותם שא"א להם לעשות מחול כוה בלי רוסלאנד.

וכאשר מדברים ATI ראשית הדברים מה שאים חושבים להכנים הדורך ארץ שלהם לרוסלאנד, בהיותי בברלין כבר כתבתי לך שהיו שם בעת ההיא אסיפה גדויל' אשכנזים, קראו שם את הדר' עהרמאן בכונה להטוטי לענין האגודה, וגם הוא ראשית דבריו להסידר החשש זהה שאינם חושבים זה כלל וכלל, וכאשר הבין מתיי אני נוטה להה ואמרתי לו שלפה"ג לי נשתנו הדברים מכמו שדברתי עם מחוללי האגודה וה ד' שנים קודם, קיצר באמרים לגמרי וחදל מלדבר מזה, וחכמתו עמדה לו שלא להשתドル בזה, רק אמר שרואנאים יבוא לאחר אליו זה לא מצא אותו בمعنى, אך ה'י' אצלי . . . ובירבוי הדברים בדבר טיב האגודה לא חදל מלהלכות הטובות שיירצוו לעשות עם רוסלאנד ולקבל עליהם את האפטרופוסה על רוסלאנד, וזאת ה'י' מלאכם שיקחו צעריים למדים ויראים מרוסלאנד ויתנו להם חינוך אשכני וכשהוגמר צורתם (הנפסדה ר"ל) האשכנזית יהיה אלו לראשי ישיבות ברוסלאנד ויחנכו

הנערם שיהי בהם הכל " השי"ת ישמרנו מhem ומhemונם . . . ומכ"ז מוכן אנחנו אינם רשאים להשתתף עמם בהאגודה, ויש בזו סכנה גדולה ר"ל.

ד) אמם בעצם דבר האגודה במדינתינו, הנה בעצם דבר האגודה אני רואה נחיצות גדולה בכמה עניינים כאשר דברנו בזה בקץ עת"ר באסיפה הנקה, ואין רצוני להאריך בזה עמה באשר כבר נמשכו הדברים הרבה, אמם בתנאי מפורש שתה"י האגודה מיראים פשוטים בעז פארטיני. להוכיח את התורה עם התורה עצמה, ולהוכיח את היראה עם היראה עצמה, ביל' שום העורבות אליה אמציעים אחרים, וממילא א"א לנו להשתתף עם האשכנזים באשר מהה פרטינע לגביינו, כי כבר עשו להם שיטה להוכיח התורה והיראה באמצעותם שאינם תורה ויראה. אמם אצלנו תנאי ועיקר גדול להעיכובא, אשר אגדותינו במדינתינו לא תה"י כתפל לאיזה אגודה במדינה אחרת היינו א צוא גיבוטו זאך, כ"א שתה"י אגודה מקוימת ומאורשת לעצמה, והיינו שתה"י דוקא ברשיון הממשלה אגודה כללית על כל מדינה רוסלאנד, ובה יה"י תנאי מושך בהאוסטאו שלא יכנס בה שום איש פארטינע כמו ציוני וכלה"ג, ואם בטעות יבוא בה איש כזה או שבמשך הזמן יתהוו איש שיטתי, מהויבת האגודה להבדילו ממנה, ואופן השגת הרשיון לפ"ד הוא שיבואו עם בקשה זאת אל הממשלה ג' רבנים וב' או ג' בע"ב מהידועים היטיב אל הממשלה שאין בהם שום חשש ח"ו וכיולה היא לסמוך עליהם שכامت כוונתם רק להזק את מצב היהדות בעורות י', ולא רחוק אצל הדבר שהממשלה חן הרשיון, וכמובן שזה דורש השתדלות גדולה בעורתו ית', אמם לא רחוק הדבר כלל לפ"ד שתה"י אי"ה הרשיון, וכאשר במדינתינו תה"י אגודה בניו' בעצמה ומקוימת, אז יה"י אפשר ביכולת לקבל אחדים מה אשכנזים ואונגררים שאין בהם חשש ח"ו, וג"ז צרייך ישוב גדול.

ה) ברייעדר מבקש שנעשה אסיפה קטנה מגורי רבנים אחדים מרוסלאנד אונגרין וגליציא, והוא מוסכם לנסוע לרוסלאנד לאיזה מקום שיקבעו, ואני ידוע אם תבוא האסיפה לידי פועל ואם תה"י ממנה איזה תוצאה ברורה, אמם אני חושב שנעשה אי"ה אסיפה קטנה מידידינו בדבר אופני תוכנות האגודה, ולעתות ס' תקנות (באותה מעמד היינו בעית האסיפה, לא למסור הדבר לידיידינו הרמ"מ חן נ"י) לבקש הרשיון ע"פ ס' התקנות זהה.

ו) אמם בין כה נחוץ לעצור بعد בני מדינתינו שלא יתנו ידים אל האגודה האשכנזית ולא יעשו אגודות מקומית, כי העוד הזמני שלוח המכתבים חוררים שלהם לכל המקומות, וקול פעמן אגודה ישראל מצלול היטיב באזני היראים, וגם רבים אצלם עניין גדול להשתתף עם האשכנזים . . . ובduration לכחוב לאחדים

מהרבנים מידידינו יהיו שיבין כה יהיה בשב ואלചעשה עד אשר נדע אי"ה מה לעשות, ובד"כ נחוץ שיוודע יידידינו את אשר לפניהם ולא ימארו לעשות דבר.

ז) הוועד הזמני דפה מעמיד יסוד גדול על היהודי אמריקא שרוכם המה מבני מדינתינו, וע"כ נחוץ שגם באמריקא ידעו מזה שבד"כ בעניין גדול כזה אין האשכנאים מתאימים לזה שייהוו המה המחוללים והעומדים בראש הנהגת רבת האחריות כזו, כי דבר כזה צריך לצאת מגודול ישראל אחר ההנפה ב"ג נפה שייהי דבר מותקן בכל פרט" בעורתו ית'.

ב"ה יום ג' ו' שבט תער"ג לפ"ק
ויעסבאדען

כבוד ידי"נ הג' המפורסם וח"א נכבד ומרומם
יר"א כו' מורה שמואל יהי'

ת"ל بعد החוה"ש כה לחוי. כל העת לא כתבתי לכבודו מפני שמטרידים אותו מאד ובכל יום ויום ממש באים אנשים אם מפארנקפורט או מפה בעניינים שונים הן בענייני האגדה והן בעניינים דפה או בלי שם דבר רק ב��ור אשכנז. תמול ישבתי משעה ג' ומתחזה עד שעה ז' עם אורהחים, וחובת הטויל מתבטל ע"ז וגם אין לי זמן לכתוב מכתבים הנחוצים.

האגודה מרעתה עולמו של אשכנז ונעשה פירוד גדול בין בריער ויעקב רוזנהיים, ובריער יצא מן האגדה, ומחאונן מאד על הרב מבירסק יח"י אשר בקטאטוריך הבטיח לו בפה מלא להיות עמו, וגם כתוב צעטיל והבטיח לו לשולחו בחתימתו מביתו, ועתה פרסמ האיזורעליט שהגר"ח עטם. אני כתבתי להגר"ח בחזוק שאנחנו איננו יכולים לילך אתכם ולא להחזיקם כלל, כי יכול להיות אשר במשך ימי נצרך להרחקם ואפשר גם לצאת נגדם, כי לפי השקפתיי היה' זה במשך הזמן כמו אגדות ציונית, ועוד לא קיבלתי תשובה ע"ז ...

... המכתב נשאר עד היום יומם ר' שבט, כי הפסיקו אותו ולא הספיק לי הזמן לכתוב עוד. תמול הי' הרב בריער אצל' בדבר האגדה ומחאונן מאד על הגר"ח יח"י שבקאטאטוריך הסכים עמו בדבר מנהיגי האגדה שייהי' דוקא מהنمנים בקהילת אורתודוקסית (במקום שנוהג ב' קהילות) ובעצמם

כתב הגר"ח ייחי נסוח התנאי הזה, ואח"כ ע"י . . . לא חתום ע"ז והבטיח לו שביתו ישלח לו צעטיל חתום על תנאי ויחתמו עוד רבנים (וברייער חתום על הח"י דבר שלו) ובתחלה חודש כסלו כתב לו ותבע הבטחו ולא הושיב לו (ואפשר לא נשלח לו המכתב לאטוואץ) וכיוון ועש"ק העבר פרום האיזוראליט שיש מכתב מיוחד מהגר"ח אשר מעולם לא קבע את התנאי לעיכובה ולא אמר בזה לא לאו ולא הן, בריער יצא מגדר הכלים ממש מהידיעה הזאת, ובמושך עזה"פ, ובקש אותו לכתוב ג"כ, ואכתוב לו אי"ה.

אני אמרתי לברייער אשר אני אינני מסתפק בה坦אי הזה, כ"א אשר בכל החברה לא יראו ולא ימצאו איזה עלמענטין אחרים לבכ' יראים פשוטים אום פארטינייע וכשייהו בחברה ציונים מזרחים או אנשים שאין נחשים באגודה אורתודוקסית יפעלו גם על הראשים במשך הזמן, והאגודה יכולה להתקיים בכוננה האמיתית רק בתנאי מפורש שלא יהיה בה שום תערוכות זרות.

והנה עד שלא בא בריער הי' טעלעפאן מרוזנהיים מבקש זמן על היום עברו ובעור יעקב שטרויס והגבלה להם על היום שעה ה', ואח"כ הי' טעלעפאן אשר רוזנהיים נסע ויבא שטרויס לבדוק, בטח יבא בקרוב כי השעה קרובה לשעה ה'.

בין בריער רוזנהיים נעשה פירוד גדול ומבהזה את בריער במכ"ע שלו, בד"כ ההמולה גדולה מאד, הרבניים היראים מבולבלים מהה עדין ועומדים רגלים אחת בפנים כו' ורק הציונים המזרחים נכנסו בזה בראשם ורוכם, ולא אריך עתה כי יפסיקו אותו ויישאר המכ' על עוד יום.

. . . כתע כל הדברים מהה בדבר האגודה זהה מריעיש כתע עולמו של האשכנזים, הרוב בריער יצא מן האגודה, כי רצונו שייהי תנאי מורש בספר התקנות שבמקרים שיש עדה אורתודוקסית מיוחדת, מי שאינו בתוך העדה הזאת אין לו רשות להבחר למנהיג האגודה, והעוד הזמני אינם מסכימים להעמיד התנאי הזה (ואמורים שהוא ביכולת הוועד הקבוע לעשות, ולפה"ג חכלית כוונתם הוא מפני שרצו להכנס כל מי שירצה לכנוס בלי בירור, ואינם שמים לב אל ההנאה ומכו"ש שאינם רואים את הנולד . . .).

מסופק אני אם תבוא דבר האגדה לפועל, ואם תבוא אני חושש מאר ע"ז. ולפ"ד יש בזה סכנה ר"ל להיראים האשכנזים, וחחת אשר המנהלים דיבעת היינו והועד הזמני חושבים לאגד כחות היראים, יהי' ח"ו פירוד גדול ויתחלקו היראים לב' מלחנות, כמעט רוכס של הרבנים היראים מהה בתוך האגדה וייש שעומדים רק בדרך התחרחות בלבד כמו הרבה פנחים כאן (אשר עליו שאלתי בפרט כי אני חושב שלו יש קצת חוש הריח), אמן זהו רק עוד שלא נתבררו הדברים ולא נתישבו עדין במוחם ואינם יודעים עצמן מה הוא, והוא כמו זמן בהלה אצלם, מסכים אותם ומדברים מהמה ואחרים בטובת הענן ונחיצתו, וכאשר יתבררו הדברים יותר ויתגלו עד שייהיו ניכרים היטב או ינקרו את עיני האשכנזים וידעו מה הוא הדבר, השערתי אשר רביהם מהרבנים יסלקו עצמן הרוח החיים בזה הוא הלי ... ראוינהים עוד לא הי' אצל, ומסת' יהי' ימים אלו.

... ע"ד האגדה נעשה מחלוקת גדולה בפה אשכני, הרב בריער יצא מן האגדה, כי הועד הזמני אינו מוסכם להעמיד תנאים כאלו שהוא עומד עליהם בתוקף, ובדי'כ לפניו בני רוסי אין אופני האגדה שלהם מחאים כל ואני חושב שהיא מסוכן ח"ו לפני מדינתיינו. מדי עברי דרך וארשה ההוראתי עם הרב מביריסק נ"י ושאלתיו בדבר האגדה, ואמר לי שאינה טוביה בעינינו, ומ"מ נתן להם מכתב, ותירץ א"ע שהכריחו אותו ע"ז, אני כתבתי לו מפה שאינו ראוי כלל שיזיק בידם, ואני חושש אשר ממשן תה' אגדת ציונית. והשיות ישמרנו מהם.

ויקבל החוה"ש והברכה מאדה"ש כאות נפשו ומהו' די"ע דו"ש מלון"ח
תכח"י

שלום דוברע

הרוח"ע מחזיק את האגדה וליפשיין ומעركיל פועלם בכחו ...

ציוויליזציה

... מכתבו נכוון הגעני. ומأد עגמה נפשי לראות אשר עד העם שומע אל המטיפים הרשעים המשחיתים ומחבלים ר"ל כרם ישראל לקץ בנטיעות ולנטוע [שורש פורה ראש ולענה] הרעיון הציוני אשר בו רעל וארס המית ושורף את הגשמה ר"ל, אחרי אשר כבר נתגלה קלונם בריכים וכפרותם ורשעם כבר נראה ונגלה לעין כל.

אמנם בדבר אחד יצא מקהל עדתם והראה עניין קיבוץ גליות המבואר בסידור ובינו נ"ע ע"פ תחלתו בקהל חסידיים, הלא כל רואה יראה שזהו בוגר הבירורים וכמ"ש שם זו"ל אך הנה עניין קיבוץ גליות היינו לאחר שישולם בח"י הבירור כי וכן כתוב אה"כ אחר שכבר עשו ותקנו מה שביכולתם לתקן כו'. ובכתבים נמצוא ג"כ ע"פ הנ"ל ושם נא' מפורש זו"ל אך לע"ל בוגר ותכלית כל הברורין שיתקמצו כל האורות דתחו שנתפזרו בבח"י קיבוץ והتلילות באחד אז גם החסדים שנתפזרו בשבליהם יתקמצו ויתאספו בבח"י קיבוט להתעלות למקורן אחד הפשטוט, עכ"ל. וענין קיבוץ גליות ברוחניות הוא אסיפה וקיבוץ נצוצי החסדים וגם אסיפה וקיבוץ נצוצי הגבורות הן הניצוצות דתחו הנקברים ע"י נצוצי החסדים ונכללים בהם וכמ"ש בסידור בעניין והטברך והרבך מאבותיך כו'. ועם ש"ש ע"פ נדחי ישראל יכנס דרש עניין קיבוץ גליות הוא בירור ועליות נצוצות דתחו, והיינו דנש"י לפ"י שהן בבח"י החסדים דשם מה וירדו ונתלבשו בלבושים נוגה ולזאת בעבדותם ופעולתם המה מבקרים את הנצוצות דתחו שנפלו בק"ג, ולעחיד בוגר הברורים יתאספו ויתקמצו נצוצי החסדים והגבורות וייתלו בבח"י אחד פשוט. ובפ"ח בכוונה ברכת קיבוץ גליות דהינו ברכת תקע בשופר כי שהו"ע בירור ועליות הנצוצות כו' ושם לכוזן בשם היוצא מפסק חיל בלא ויקאו דהינו הוצאות הנצוצות מהם שייחלו אל הקדשה וההו"ע קיבוץ גליות. (ומ"ש שם בפ"ח עוד בעניין הנ"ל עם"ש בסידור ע"פ עושא משפט לעשוקים).

ואם האיש המראה באמת רוצה לחמון יטהחו על סידור ובינו נ"ע הלא יראה מש"ש בעניין נדחי ישראל יכנס לבניין ירושלים קודם לקיבוץ גליות [וכדייאתא בזהר פ' פינחס (דף רכ"א ע"א יעוז)]. וכן הוא שיטת הש"ס סוכה דף מ"א ע"א, להאקיימה דסתמא דגمرا, הטעם לחקנת ריב"ז שיהיא יום הנף כולו אסור דבמהרה יבנה בהמ"ק כו' (כמ"ש רשי"ב ד"ה אין ותוס' שם) [וענין בנין ירושלים הוא בנין בהמ"ק דלעתדי שיבנה מלמעלה כדיוע והשראת השכינה בתוכה וכמו שהוא אומרים בברכת בנין ירושלים ולירושלים עירך

ברחמים חשוב ותשוכן בחוכחה כו') והוא מהזהר ס"פ חי שרה דקל"ד ע"א ז"ל עד דקב"ה יبني כי מקדשה בקדמיה ויתקן היכלא ובני קרתא דירושלים ולכתר יוקים לה מערפה הה"ד בונה ירושלים ה' כו' בונה ירושלים בקדמיה ולבתול נධין ישראל יכנס ויוםא לה התנעררי מעפר קומי שבין ירושלים כו' ויחנש גלותהון דישראל כו, עכ"ל. וכ"ה במדרש הנעלם בפ' חולות דקל"ט ע"א ח"ל, בהמק"ד קודם לקיבוץ גליות קיבוץ גליות קודם לתחה"מ כו, עכ"ל. וכ"ה בגמ' ברכות דמ"ט ע"א אמרתי בונה ירושלים ה' בזמן שנڌי ישראל יכנס ופרש"י בונה ירושלים ואז נධין ישראל יכנס. ובעה"מ שער רשיא דז"א פ"יב דקל"ב ע"ב כ' ז"ל, וביאת משיח צרייך להיות קדם קיבוץ גליות ובנין בהם"ק ובנין ירושלים עה"ק שיורדים הקב"ה משמי מרום הוא קדם לקיבוץ גליות וקיבוץ גליות הוא קדם לתחה"מ, עכ"ל. והינו דקיובן גליות יהי' ע"י משיח. ומפורש הוא במד"ר שה"ש פ"ב ע"פ השבעתי אתם כו' א"כ למה מ' המשיח בא לקבץ גליותיהם של ישראל. וכן משמע בgem' חולין דס"ג ע"א בעניין העוף הנק' רחם ונגמר דאי יתיב ארעה ושrik את משיחא שנא' אשרקה להם וاكتבצם. ובזהר שמות דז"ח וט' מארך בעניין משיח ושם ד"ט ע"א כ' ז"ל, בההוא יומא מלכא משיחא שاري ויכנש גלותא מסיפי עלמא עד סיipi עלמא כו, עכ"ל.

[והרמב"ם הל' מלכים פ"י א' כ' ז"ל המלך המשיח עתיד לעמוד ולהודיע מלכות בית דוד לישנה [כו] ובונה המקדש ומקבץ נධין ישראל [כו] עכ"ל.] (הה"ז) [ואה"ז] כ' ז"ל ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בחורה וועסוק במצוות כדוד אביו כו' ובונה מקדש במקומו ומקבץ נධין ישראל כו', עכ"ל. הרי דקיובן גליות יהי' ע"י משיח. ובס' צדה לדרכ' מ"ה פ"ג כ' ח"ל, ואמר בעבור משיח ודרך כוכב מיעקב בעבור שהמשיח יקbez נධין ישראל מקצה הארץ עד קצה הארץ כו, עכ"ל, והוא מהרמב"ז על התו'. וכן מבואר בכמה ספרים הראשונים ואחרונים. והוא אמונה פשוטה בלבד אחינו עפ"י התורה ונבואה הנכאים, וע"ז אנו מצפים ומיחילים בכל יום ויום כו].

ומ"ש בסידור ע"פ תחלתו בקהל חסידיים דקיובן גליות יהי' קודם לביאת משיח הינו לפי שהගילים דמשיח למטה יהי' לאחר שיתקbezו הגליות (והינו אחר שיתעללו ניצוצי החסדים והగבורות שנבררו) וכן הוא עפ"י פשטוט דמל' שיר' לאחר שיתקbezו הגליות דוקא אף שהקיובן יהי' על ידו מ"מ קדם שיתקbezו ע"י או תהא מלכות עליהם ועל כל העולם וכמו"כ הוא ברוחני' דמאחר שיתעללו ניצוצי החסדים והגבורות שנבררו או יהי' הגליות של משיח. והענין הוא דהנה נא' לאאע"ה לזרעך נתהי את הארץ והוא שניתן הארץ

לנשי' לברורה ולתקנה. וחшиб שם עשרה עממין ועתה ניתן לישראל רק ארץ ז' עממין ובימוה"מ ינתן להם גם ארץ הג' עממין (כידוע) [וכדי' בירושלמי קדושין ובמדרשו לך לך ס"פ מ"ד]. והענין בו הוא כי מה שניתן עתה לבורר הוא מה שנפל בשבירת הכלים מז' מדות דתחו כידוע. וזה"ע ארץ ז' עממין שניתן לנו עתה, ובגמר הב��רים דז"מ ויתعلו בניצוצות לשראשן אzo יהי' גilio בח' כח'ב דתחו וזהו"ע ארץ עשר עממין שניתן לנו לעתיד. והוא גilio המשיח שיתגלו בח' כח'ב והוא"ע טעמי תורה שיתגלו לעתיד ע"י משיח והינו אחר שישולמו הבgartים דז"מ ויתعلו לשראשן כו' (וآخر הגilio דמשיח יהי' תחה"מ שהוא עד גilio או רעלין יותר ולמעלה גם מבחי' טעמי תורה והוא מ"ש ואהיה' אצל שעשויים אצלם ממש כו' וכמ"ש ונחיה' לפניו כו') וכמ"ש כ"ז בארכיות בדורש אל חצר את מואב. וזה"ש דמשיח יהי' אחר קיבוץ גליות הינו אחר שיתאספו ויתקבצו ניצוצי החסדים והగבורות ויתعلו לשראשן אzo יהי' גilio מדריגת משיח שהוא גilio בח' כח'ב דזוקא. דהගירור דז"מ והוא עובdotינו עכשו' וההתאחדות שיהי' ע"י משיח הוא גilio בח' כח'ב כו'. אמן גם הנצוצות שאנו מבартים עכשו' יהי' חכלית עלייתם ע"י משיח. והענין הוא כדי' שיש ב' מני עליות א' העלי' מן הפירוד והב' שיתعلו ויתאחדו ממש בקדושה העלונה (וחן ב' מני בורות בירור דאו"י ובירור דאו"ה. עם"ש מזה בתו"א ד"ה והנה אנחנו מאלים אלומים וככלקו"ת ד"ה ושמתי כרך בענין שהום רישפה ובכ"ד) ומה שאנו מבартים ומעלים הנצוצות הינו העלי' הראשונה הנ"ל. אבל עלי' השני' שיתعلו ויתאחדו ממש בקדושה העלונה זה יהי' ע"י משיח, אמן והוא שמשיח יפעול העלי' האמיתית בהנצוצות אנחנו מבартים עתה (זהו"ע קיבוץ הגלויות שיהי' ע"י משיח כנ"ל). אבל עיקר התאחדות הגilio דמשיח יהי' אח'ב והינו שיהי' גilio בח' כח'ב כו'. והוא הכוונה שם בסידור.

[אבל זה ודאי דקיובן גליות יהי' ע"י משיח ואחר קיבוץ גליות יהי' הגלויות דמשיח וזהו"ע מלכות בית דוד.]

ובזה (ימתקו) מה דאי' בירושלמי מעשר שני פ"ה אמתניתן [דחנאי ה'] כשבינה ביהם"ק, זאת אומרת שביהם"ק עתיד להבנות קדם ל[יהי' שיבנה בהםמ"ק] מלכות בית דוד. ובגמ' מגילה דיז' ע"ב אי' ג'כ' דכינן שניבנית ירושלים בא דוד כו'. עם"ש היב' ח' ארכ' ח' קי' ח' בענין ברכת ירושלים [UMBOWAR] בארכיות איך שצ'ל הכל מוכן [קדום], ואחר שיבנה בהםמ"ק וירושלים יוכנן כסא דוד או בא דוד ויושב על כסאו שהcin לו ד'ית'. ולא יסתור דבר זה להרמב"ס שכותב דמשיח יבנה את בהםמ"ק, דודאי

ביהת משיח קודם לבניין ירושלים ובנין בהם"ק, והבנייה יהי' ע"י משיח וע"י תהי' קיבוץ גליות, [ואנו יהי' אח"כ מלכוֹתוֹ והיא] מלכות דוד. והוא דקדוק ל' הגمرا וכיוון שנבנית ירושלים בא דוד, ולא קאמר בא בן דוד, דמשיח נק' בכמה מקומות בשם בן דוד במד"ר ובגמ', ואמר כאן בא דוד, הכוונה על מלכוֹתוֹ, וכמו"ש עבדי דוד מלך עליהם (יזקהל לו"ז כ"ד), וע"ש במציאות. וקרוב הדבר לאמר (שלא) [שאו] יתוסף מעלה בו עצמו ומובן למשכיל ע"פ מה שנחbare].

ואם יאמר האומר שאין לו עסק בנסתורות לבירר וללבנן הדברים. אם כן הוא אין לו עסק בתורת רבינו נ"ע, ולא יתלה כוס הריע"ם שלו בקנה חכמה רבינו נ"ע. והגאון מהר"ל מפראג צ"ל בס' נצח ישראל האריך בזה אשר קיבוץ והתחדשות ישראל ייחד יהי' כשבוא מ"צ ודока אבל קודם לזה צריים להיות מפוזרים ומפורדים פוזרים עד שייהי' רצון ה' ית' לקבצם ולאחדם כו' ובארצות פוזרים צריים להחזק לדבקה בו ית' ובתורתו הק' כו'. והעמיק והרחב העניין בדברים הרואים למי שאמրם.

והעליה על רוחם להתאסף ולהקbez ככח זמן ה' לא תהי', וכל התוקף והעוות שלהם וריבוי התחלבות וההתאמצות לא יועילו ולא יצלחו נגד רצון ה', וכלבוש יחליפו ריבוי רעינות והצעות ועצמת ה' היא תקום, והוא לבדו ית' יאספינו ויקבצינו יחד מרבע כנפות הארץ אל מקום אחד ויהי' הכל אחדות אחתomi ומי שmagala פנים בתורה שלא כהלכה ומראה דבר הצינות בתורה בכלל ובדא"ח (פנימיות התורה) בפרט, הוא כמעמיד צלם בהיכל. וכשהאיש אשר הרץ' צחנתו בבית קדרה"ק לא יאהה ה' סתום לו. והשיית ברוב רחמי יסיר מאחבי' הרעין האמור זה. ויתן לבם לשוב אליו באמת ולכך בדרכיו ונוגה לביאת מ"צ ב"ב וכמו שאמר לריב"ל (סנהדרין צ"ח ע"א) לאיימת אתי מר א"ל היום כו' היום אם בקלו תשמעו. ובחסדו ית' חסד חן [יחיש וימחר גאותינו ופדות נפשינו ו[יביא לנו מ"צ בב"א].

[כ"ד דידיו דורש שלומו מלונ"ח אוהב דבך מה לאהבי ד' וליראי שמו המצהפה לישועה במהרה, בימיינו אמר].

בעז"ה
ליובאורייטש

בדבר שאלתם אודות הצעינות והבאנק שלהם. הנני להסביר להם בקצרה, הנה גם אם היו האנשים האלה שלמים עם ה' וורתו גם הם מ考点 לחשוב שישיגו מטרתם אין לנו לשמעו להם לדבר זהה לעשות את גואלינו בכך עצמנו, והלא אין לנו רשותם גם לבדוק את הקץ להרבנות בתחנונים ע"ז (רש"י כתובות ד' קי"א ע"א ד"ה שלא לדוחוק, ועם"ש במד"ר שה"ש פ"ו ע"פ השבעתי אחכם) וכ"ש בכחوت וחבלים גשיים, דהיינו לצאת מהಗלוות בורע, אין לנו רשותם ולא בזה תהי' גואלינו ופדות נפשינו. ובפרט שהוא נגד תקותינו האמיתית כי כל צפויותינו ותוותינו הוא שיביא הקב"ה לנו מ"צ בב"א ותהי' גואלינו ע"י הקב"ה בעצמו כמ"ש במד"ר תhalim ע"פ כי ערך מקו"ח כי גם בהגולה שהי' ע"י משה ואחרן לא הייתה גואלה שלימה והזרו כו' וכ"ש הגולה שע"י חנני מישאל ועזרי כו' גם שעשו מעשיהם ע"פ נבואת ירמיה וע"פ נבאים האחוריונים שהי' עמם. ובהגלוות הזה עליינו לצפות רק לגואלתו וישועתו של הקב"ה בעצמו שלא ע"י בו"ד ותהי' גואלינו שלימה.

עד זאת באמת כל ענייניהם יסודתם בדמיון בלבד, כי חפצם בלתי אפשרי לבוא לידי פעולה באשר לא יהיה ע"ז הסכם בשום אופן וגם אנחנו מצד תכוונתינו אין לנו מסוגלים לוזה, ורק שוחר החופש והשורה מעורר עיני המתעסקים והראשים בזה ואחריהם הכספיים בחשך ילכו.

והעולה ע"ז אחרי אשר המתעסקים הראשים בזה מה מגדים גמורים לה' ולتورתו וכל חפצם ומגמתם הוא לפרוק על התורה והמצוות ולהחזיק רק בהלאומיות זהה תהי' יהודותם, כאשר יצא לא מכבר אחד מראשי החברה מיהודים שבhem במאמר גלויל חרף ולגדף את כל היהדות לעניין כל ישראל וייעז ויאמר לעין כל אשר לא המקדים תומ"ץ הוא היהודי כו', ועל הרבה מצוות התורה אומרים יסכו פיהם שהמה חרפה ר"ל לישראל וזה רוצים להשריש בכל הנערים בהחינוך שרוצים לכובוש תחת ידם בבתי ספר שלהם, למען השרש בהם רעל וארט הכפירה ר"ל לישראל וזה דגלו, וכאשר העוז אחד מראשיהם לעשות תורה חדשה, והוא חמש חומשי תורה, אך לא כמו שמסורתה למשה מסיני, כי"א דילג הרבה פטוקים והרבה פרשיות ודינים אשר לא ישרו בעיניו, וידיו נתוו' להדפיס התורה החדשה הזאת, וזה לימדו עם הנערים בכתבי הספר וזה תהי' אחת מפעולות הבאנק לייסד בתה ספר לנערים לחנכם בדרך הנ"ל, ועוד אשר יעלה בידם לבנות בכך הבאנק את הריסות ארצינו לתקן דרכים ומסלוט ויתר הדברים האמורים בהפראגראמע

שליהם יתנו כחן על חינוך הנערים והקולטורי' בכלל להשריש בהנערים וצעיריה הדור שרש פורה ראש ולענה. ושלוחיהם כמותם המה המתיפים הציונים אשר ידרשו באזני המן דרישות של דופי וմדריכים סרה על נבייא ה' גם על משה רבינו רבן של כל הנביאים ככל העולה על רוחם אויל לנו שכך עלה בימינו. וכל אמצעי שימצאו להטוט לב המן לדעתם ורוחם, אין להו שום מניעה ועיכוב כלל ואין מעצר לרוחם הרע באמת רוכם חפיצים להסיר ח'ו לב ישראל מאת הו' ותורתו ולהשဖיל בעיניהם את כל קדשי ישראל שהוא חפץ הראשונים וגופא בתה רישה גרייר. ואם ח'ו יעלה בידם להחזיק בהארץ כמו שמדובר בנפשם יטמאו את הארץ בשיקוציהם ובמעליהם הרעים ויארכו בוה ח'ו את אורך הגלות.

ואחר כל הדברים האמתיים האלה החובנו אתם אחינו היטיב האםenganim כאשר כאה חפץ ה' והוא על יין תה' ישועתן של ישראל, לא, לא נקבל זה בשום אופן גם את טוב האנשים האלה נורוק לפניהם, לא בטוב הזה אנו חפיצים, כ"א בהטוב אשר יתן לנו ה' ע"י קיום החומר"ץ כמ"ש אם בחקתי תלכו ונחתת גשמייכם כו', בזה אנו חפיצים ולזה כל תקוותינו, והMESSIACH בידי הציונים הנ"ל עתידים ליתן את הדין, כי מוחזקים מהה ידי מחטיאי הרכבים, ולזאת מי לה' ולטורתו לא יתחבר לעושי רעה ולא יתן זדו אליהם, אדרבה יגדר להם בכל מה אפשר, ועוד אשר יה' הרצן מאת ד' לגאלינו עליינו לקבל על הגלות לכפר על עוננותינו, ועלינו להחזק ולעמדו נגד כל גל וגל ולהיות אמיץ חזק בקיום התורה ומצוות אשר זאת ה' דורש מאתנו, ולקיים אליו ית' כי קרובה ישועתו לבוא ויביא את מ"ץ בב"א, ואם יתמהמה חכה לה, ובנו הדבר תלוי בתיקון מעשינו והשי"ת יرحم علينا, וחוש ומהר גאותינו בב"א.

ומה שטוענים הציונים למה לא יעדמו היראים והחרדים בראש, א) אין יעדמו היראים בראש תנוועה המנגדת לכלות אמונהינו בענן הגוארה האמיתית, כנ"ל. ב) היראים לא יכולו להשתחף עליהם, כי מה לא ישמעו לדברי היראים בענני הדת והחינוך, ויעשו זו מעשיהם כחפץ החופש הנטווע ומושרש בנפשם, ועוד יעזו לומר שגם היראים מסכימים ע"ז. והרבה מהמן אחבי' יאמינו בתמיות שככל מעשיהם הוא גם בהסתכם היראים והחרדים. ואם יחלקו מאתם אח'כ ויצוקו מרה נגדם (אם יתנו לדבריהם מקום במכה"ע) לא תפעול כ"כ התחלקות נגד השתקפות הקודמת, וכאשר אנו רואין עתה שאחד מהגדוליים שלהם יצא ונמחלק מהוועד הפועל נגדם, ומ"מ לא פעל התחלקות והתנגדותו עתה מה שפועל קדם ההשתפות שלהם. ג) באמת מהה אין רוצים כלל שישתתפו היראים אתם מפני שם"מ יעדמו נגדם בדרכם

הרעה שכחו ליחסם (לפרק מעליים על התורה ומצוות לגמרי וכל יהודיהם היו רק הלאומיות כנ"ל). וכאשר באסיפה ואראשו דרשו הרבניים שאל וועד הפועל יהי' גם וועד רבנים לא הסכימו ע"ז בשום אופן, ושלוחיו הדין שלהם, המה הסופרים יצאו במק"ע במאמריהם נגד הרבניים ועשום לעג וחורפו אותם שהרבנים העיזו בנפשם לדריש כואת, ועד בלשונות כללה. ומהו נראה בעלייל שאינם רוצחים בהשתתפות היראים שלא להפריעם ממחשבתם הרעה. והשי"ת יפר עצם ויקלקל מחשבתם.

ומה שטוענים עד שהמה עושים ומעשים לטובות עם, והיראים יושבים בחיבור ידים ואינם עושים מאומה, נראה מה עשו המה לטובות עם, ולא נדבר בהצווינוס אשר במשך קרוב לשלהše שנים שנתעורה התנועה ציונית לא עשו דבר וחצי דבר לטובות אח"י, רק אחת פעלו שנגנו חופי אה"ק לפני כל היהודים יהי' מאיה מדינה שייה"י לפני היהודי רוסי' ורומיני' וגסירה קניתה החבבה חובבי ציון נסגרו חופי אה"ק לפני היהודי רוסי' ורומיני' וגסירה קניתה קרקע ובתים לייחדי כל הארץ (לבד מאנשי תוגרמה) הבאים מחדש כדיוע לכל כמה סבלו רבות מזה, והפסידו מעותיהם בעניין רע, וכאשר נתעורה התנועה הציונית גסירה הכניטה לכל היהודים, וכן גסירה הקניתן גם להישנים אשר בזה הרעו הרבה מאד לאחינו היושבים שם מכבר, וע"י נעשה הבדל בין היהודי לא"י שלא היה כזאת מקודם, והורידו והשפלו בזה כבוד אח"י בעניין תושבי הארץ. וכ"ז עלה לישראל בדים הרבה חילה בחזאי השקלים שקבעו, ואח"כ באקציעס שאספו מן רב, ולא פעלו שום דבר רק רוצחים שנאמין בהם ובבבתחותיהם וرك עוזות מצחם הוא שתועיל להם לתבעו מזולחות בשעה שהמה הריעשו את העולם ואספו סך גדול. וגם הריציאו ולא עשו מאומה לטובות אח"י.

אמנם גם חברות חובבי ציון באדעם שנתייסדה זה כעשר שנים מהממשלה, נראה מה עשו המה לטובות אח"י, הדבר האחת שפעלו לטובה הוא התייסדות הקולאניא קאסטיניא, וכי שנודע לי מיישן נאמן ביותר שידעו היטב את הקולאניא הנ"ל ומכיר היטב את אנשי, יש בקולאניא זאת רק שבעה משפחות, אין להם בתים (כ"א בניינים מנזרים) רק מה שניתן להם עבור גיעותם בעבודת הארץ — פראנק ות צי ליום לכל עובד (וההכנתה מותאמת הארץ שיכחה להחברה) ומה עניים מרודים, ועוד מחויקי' איזה משפחות במספר מועט בקולאניא פחח תקופה. וזה טובותם שעושים בכלל ישראל. לטובות והחזקות כללה עשו הרבה וכל בעה"ב בעירו שמחזקיים ידי בעה"ב נמוכים

באופן שלא יצטרכו לקבל עוד (לא כהקולאניסטי באה"ק שצרכיהם חמייה תמידיות, גם הקלאניסטי של הבארן שנותן לכאו"א נחלה גדולה עם כל המכשירין שעולה עד עשרה אלף רוכ"ס יותר לכאו"א. וזה יותר מאשר שנה שנחיזיסדו הקאלאנייס שלו, מ"מ צרכים לתמיכת תמידית ורק שני קאלאנייסטי יצאו לחיות ע"ח עצם, וזה ג"כ ע"י ריבוי הטבה מהבארן שהטיב עליהם) ומרנסים את עניי ערים, וכ"ז נעשה בלי קול רعش והמולה ולא נהду לרבים כלל. וגם בעירות שאין מ策ינימס במעשה צדקתם מחזיקים לאחריה יותר ממה שמחזיקים החובבי ציון. והרבה יותר יש לנו לتبוע מהם, אחרי הרعش הגדול שמרעישים את העולם ומאפסים יותר מארכבים אלף רוכ"כ לשנה. מה עשו במשך העשרה שנים לטובה אחינו, אין כח אלא בפה ובעתם, לשונם מדברת גROLות, ובכח עטם יגדילו וירחיבו כל דבר שעושים ומה שחושכים לעשות, וכשמרחחים ריח איזה התנגדות אחד, נופלים עליו כאריות טורפות, ושופכים עליו דברי זה וקלן ורוצחים לשורף אותם בהבל פיהם ופי עטם.

אבל מה יתרון לבעל הלשן, וב海棠 פיהם לא יבראו חדשות, אף גם לא יסמו את עניי הרואים, והלא בפועל אין אנו רואין במאה, וכי בהחזקה קטנה מאד בערכה הנ"ל מטיבים עם כלל ישראל. ועוד יתימרו לעושים ומעשים לטובה אחינו, ואין לא יבשו להגיד כזאת. ועוד טובעים מולחת על העדר עשייתם, אשר באמת עשיות כאלה עושים הנתקעים הרבה יותר מהם כל אחד בעירו ובמוקומו. וגם יש בנו הדואגים להבטה רבים להטיב מצב פרנסתם ואינם מריעישים את העולם כלל וουשים את הטוב בפועל. והש"ת ירום קרן אהבי מעלה מעלה ויחוש וימהר גאולתינו בב"א.

כ"ד ידידם אמרת חפץ בטובתם האמתי מצפה לישועתו של בקב"ה בקרוב
שלום דובער

כבוד ח"ג הנכבד יחי'

אד"ש. היום הראני . . . נ"י מכתב חשובה מכבודו על שאלתו בשמי בדבר התיסודותמושבה באה"ק. והנני להודיעו אשר בלי ידיעתי כתוב . . . הדברים האלה, ואני לא דברתי אותו אף דבר קל בדבר זהה, וככماז כן עתה אני הנני בניגוד גמור לדברי התיסודותמושבות באה"ק. ומכאן מודעה רבא

שבאמם יבואו ממשי עוד דברים כאלה, אין להם שום יסוד כלל וכלל. והשי"ת
יחיש וימחר גאולתינו ופדותה נפשינו.

והנני דודו המכבדו כערכו

שלום דובער

ב"ה יום ב' ז"ך אלול תרס"ב לפ"ק
ליובאוויטש

כבוד ידידי המפורסם וו"ח נכבד י"א כו'

מכתבו נכן הגעוני בדבר שאלתו אודות הכתה החדשה מורהחים. אין הזמן
עת להאריך בדברים, אך בקיצור הנני להודיע דעתך באמיתות העניין אחר
העין אשר הכתה הזאת היא ממש כהראשונה בלי שום חילוק כלל בכוננה
הפנימית ועוד היא גרוועה ממנה הרבה שמכסה היא כווננה ומעלמה אותה תחת
מסווה לבוש הקדשה וצריכים להזהר ממנה ביותר.

ומה שכותב שהרבנים והחרדים נצחו, אחותלא מאי במא נצחו הלא גם
המה הסכימו בלב שלם על חינוך הלאומי אשר בזה צפון וטמון עירק הרע, וזה
היום יסוד העיקרי של הקונגרס דמינסק (ככתב במא"ע הרוסים) וע"ז הסכימו
כולם בנפש חפיצה. וא"א לומר ג"כ שהרבנים הם מנוצחים באשר זה גם
כוונתם הפנימיי כו'. וגם נצחו לפני שעה אבל לא את בעלי הקונגרס כ"א
אנשים מן החוץ להאמין בהם ולהמשך אחריהם, אבל תקומי חזקה אשר תתגלה
קלונם ורעתם וידע הכל-טבחם וענינים.

ואם אותו הוא שואל, ומדעתה הוא יעשה, יתרחק מהם כמטחוי קשת, ועל
יעג בכל אשר להם, ובה יחי' שלום לו. והשי"ת יטיב לו. הכו"ח בגור' כאות
נפשו.

moben אשר בין הכתה הזאת נמצאים גם אנשים יראים ותמים והיינו
שאינם יודעים ובאים מבינים את הצפון בזה ונמשכים בלי דעת אבל הכל הולך
אחר המעדן והראשים הם המנהיגים אשר שדי' תכלא בכלל, בהנחתם
ויהתפרק ח"ז'o במשך הזמן אל כוונתם הפנימי', והשי"ת יהפוך מחשכתם כו'
לטובה.

... אמנים בהנוגע אל הכלול, הנה הכלול נתיחס מכך אבותינו אדרמור'ך הכהן זצוקלה"ה נ"ע بعد העוסקים בתו"ע באה"ק, ואם כי לא רבים ייחכו בזה"ז ויש הרבה מאחינו דחמן שאינם עוסקים כ"כ בתו"ע. עכ"פ יראים. שלימים המה עם ה' ותורתו, אבל לא להחזיק ח"ו בידי המהרים את היהדות ר"ל בארץ ובמקום קדשו, ואין אנו רשאים לעשות כזאת, ולזאת כי מי שנתן את בנו או בתו לבית הספר (שקלע) יהי מי שהיה לא יותר לו ולב"ב הנרשמי אותו (הינו בלבד בניו הגדולים שאינם סמכים על שולחנו ואינם מוגעים בהדבר) מקופת הכלול מאומה, ואתם המומינים הנכבדים יחו תהייו לעמוהי ברזל ולחומר נוחות שלא להתפעל כלל מכך עצתם וכל ריבוי דבריהם ובקשתיהם לא יפלו עליהם שם הווה בדבר הזה. ולא יתנו להם מואמה לכל ב"ב עד אשר ישובו מדריכם הרעה, ובה' אלקינו נבטח, הוא ישרינו והוא יהי בעורינו.

גם כאשר שמעתי שיש בין כולינו צעירים המשחיתים ז肯ם ר"ל, גם עליהם (ר"ל על הנוגעים בז肯ם בהשחתה כל שהוא, וכ"ש במספרים שלא כעין תער) תחול תוקף הגירה הזאת לבלי ליתן להם (להעובר לכך) מן הכלול. ואוי לנו אשר אנשים כאלה נמצאים בעזה"ר בין הנהנים מקופת כולינו. ואשר הגיעו לחלקינו ללבך את ידינו להחטף בהם. ובתום אナンנו בכם אשר תקימנו את דברינו הנ"ל בכל תוקף ועו. והשי"ת יתן לב כל אחינו לאהבה אותנו וליראה את שמו וללכת בדרכיו תמיד כה"י ונזכה לביאת ג"ץ בב"א. ותקבלו החוה"ש והברכה mAdeh"ש כאוות נפשם וידיהם עוז דו"ש מלונ"ח

תכה"י

שלום דובער

... יש מטיפים ממין הנ"ל אשר למן לדמאות את אחינו מעיזים לתלותו א"ע באילן גדול הוא ניהו כ"ק אדרמור'ך הגדול זצוקלה"ה נ"ע ז"ע מ"ש בגה"ק והפליא והגדיל את מצות הצדקה של אה"ק. אמנים כן יש גם מאחינו השלמים והחמים שחושבים מ"ש כ"ק אדרמור'ך הגדול זצוקלה"ה באגרותיו הכהן ליסוד לרעין היישוב דאה"ק כפי המוכנו עתה לעבד את אדמתה כו'. והנה כל בר דעת יבין אשר אמיתי כוונת רבינו הגדול כ"ק אדרמור'ך זצוקלה"ה הוא על העוסקים בתורה באה"ק, אשר זה יושבה האמתי והעסק התורה באה"ק הוא בודאי גדול ונעלה מאד מכח"ל ואוירת דא"י מחייבים כמ"ש

באגה"ק סי' י"ד המתחיל לעורר את האהבה בעניין חמיד עיני ה' אלקין בה. והרואה יראה שכל מ"ש באגה"ק במעלת א"ק הוא מצד האורות העליונות והנפלאים הצפוניים בה והוא הנותן כח לאדם להיות עבדתו שמה באופן נعلا הרבה ועיי"ז נמשכים האורות בגילי ממש. ומשו"ז צדקת א"י היא גדולה ונפלאה מאד שהיא צדקת ה' ממש עניין עניין ה' אלקין בה (באגה"ק סי' ד'). וכן מ"ש עניין ווריעת הצדקה באה"ק דזהוריעה נקלטת תומ"י בארץ העליונה (סס"י וא"ז) וזה מובן לכל שהוא בצדקה וחסד לשם שמים שעושים עם העוסקים שמה בתורה ובעבודה (והגע בעצמך וכי הצדקה וחסד באה"ק עם שאינם ראויים לוזה תהי' גדולה יותר מצדקת חוויל. והראויים מהו העובדים את ה' באה"ק, לא העוסקים בעבודת הארץ ולא זה עיקר ישובה של הארץ אה"ק __ כלל. ועם"ש בס"י כ"א המתחיל א"ד"ש כמשפט לאוהבי שמו כו' מ"ש זול שפעולתה וסגולתה להמשיך חיים עליונים כו' לארץ החיים היא שכינה עוזינו כו' ובפרט בהחנדב עם להיות יושבי ארץ החיים ממש ד"ל, עכ"ל. ומובן הייטב במושכל ראשון אשר כל כוונת כ"ק אדמור' זצוקלה"ה נ"ע זי"ע בהפלאת מעשה הצדקה באה"ק הוא דוקא מה שמחזיקים את העוסקים שמה בתורה ובעבודה"ה אשר מעשה הצדקה הוא גדולה ונפלאה עד אין קץ שמקרכת את הגאולה, ממש"ש. יה"ר שנוכה לוזה בב"א.

אלו הן הטענות שטען עבורי

א) עפ"י משארז"ל לא כאותו איש שדחווה בשתי ידים. והיינו שע"י שדחווה נפרד מקהל ישראל ועשה מה שעשה כו'. בן המה – הציונים – ע"י הריחוק והדחיי מפרידים ומורידים אותם.

ב) הלא, על כל פנים, כמה אנשים שהיו רוחקים מישראל למגרי ולא רצו שיקראו שם ישראל עליהם, עתה – ע"י הציונים והציונות – נתקרכו וכשם ישראל יתפארו.

ג) بما כחינו גדול ללחום נגדם, ודבר שא"א לבוא אל חכilityו אין כדי להתחילה.

טענה א ע"פ משארז"ל לא כאותו איש שדחווה בשתי ידים, והיינו שע"י שדחווה נפרד מקהל ישראל ועשה מה שעשה כו'. בן המה " הציונים " ע"י הריחוק והדחיי מפרידים ומורידים אותם.

معنى משארז"ל לא כאותו איש שדחווה בשתי ידים, היינו קודם שנתגלה קלונו והי' רעתו טמן וקבור אותו עמו. ואם היו מקרים אותו לא הי'

מגלה רעתו ולא הייתה נעשה הפעולה שפעל. וגם בו עצמו הי' הרע מתחעלם במשך זמן יותר ויותר, ואפשר הי' מתגבר בו אח"כ הטוב הנגלה על הרע הנעלם. וכיודע שיש בכך הדבר הנגלה להתגבר על הדבר הנעלם ולהפכו במשך זמן. ונמצא בהקשר זה ה' הוא מתקרב אל החכמים שהי' הרע מתחעלם בו, וכש"כ שלא ה' בא לידי פעולה.

אבל לא כן הוא בענין הציונים, אשר מהה כבר יצא בשיטתם בגלוי ובוחוק. והוא שיטתם הלאומיות שית' לקמן. וא"א להם ליותר ע"ז כי היא עיקר יסודם בציונות המדיניות, ובCLUD זאת א"א להם לבוא אל מטרתם, כמש"ת. אם כן הנה בהקשרו שנקבר להם הוא שנחקר אליהם ח"ו לא שיתקרבו מהה וייהו כמונו. ואם באיזה דברים קלי הערך יקבלו דבריו היראים יהיו רק לרמות בלבד, ובהעיקרים והיסודות לא יותרו מאותה. ובפרטם יצדדו בזה הרבה נפשות התמיינות, בזה שיראו באצבע ויפרסמו בכמה סגנונים שונים ומשונים כי גם היראים הם מהה. וא"כ ה' היפך למגרי מכונת רוז"ל באותו איש שאל היו צרכים לדוחתו בשתי ידיים כאמור, הנה אתם צרכים להתנאג בהיפך.

טענה ב הלא עכ"פ כמה אנשים שהיו רוחקים מישראל למגרי ולא רצו שיקרא שם ישראל עליהם, עתה ע"י הציונים והציונות נתקרבו ובסמך ישראל יתפאו.

מענה אתם אומרים שעל כל פנים פועלו על אנשים שהיו רוחקים מישראל שנחקרו, הנסי שואל במה נתקרו, וכי החילו לשמר את התורה ומצוותי, לא, אדרבה מקיום התורה והמצוות ומהאמונה בה, נתרחקו יותר ויתר ע"י התנועה הציונית, כאשר יתבאר.

הציונים הרעו לעשות הרבה מהחברה מפיצי השכללה. שהחברה מפה"ש נתנו לעם דבר נטף על התורה, והיינו במה שהזרעו דעתם הרע שצרכיהם ומוכרחים להשכלה ג"כ. ובאשר ההשכלה והלימודיות חיצוני' היא כזרה אל התורה, ובפרט שלקחו השכלתם ממוקורות כזובים, לכן במשך זמן גברו הלימודיות על התורה עד אשר נעשו המתעסקים בהם כופרים ופוקרים ופרקו מעלהם עומ"ש ועל התורה, כאשר עניינו רואות הן בהזקנים שהיו מכבר, ובפרט בחזיריהם העוסקים בחכמתות חיצונית.

אמנם האיש הזה המשכיל הזקן או המחונך מחדרי מפיצי הכפירה בה' ובתורתו – ידע הוא אשר סר מדרך התורה והמצוות ואין יהודי ר"ל, ויש תקופה אשר לעת מן העתים ישים אל לבו וישוב אל ה', באשר ע"פ שחטא

ישראל הוא שיש בו ניצוץ אלקי, ובאשר יודע היטב שהוא הפהי ומגדי לרצון ה', ואינו יהודי כשר כלל, לזאת אפשר שיתעורר לעת מן העתים ויתמרמר בנפשו על עוצם ריחוקו וארך שרו ומר עזבו את ה', ויעשה הסכם בנספו לילך בדרך התורה והמצווה כמצווה עליו מאת ה' אלקינו ע"י עבדיו הנאמנים.

ובפרט כאשר צר לו ומצאו חזוות רבות ורעות ר"ל, קרוב הדבר שיחזור בתשובה וכما' צריכא יהdae לחרoba עבדי תשובה, וכאשר ראיינו בעת הפרעות בקיוב אשר כמה מהסתדרענטען נתעוררו להניח תפילין וכדומה, ואם כי לא נשך זמן רב, מ"מ הרי התעוררו לשומר את המצוות, ואפשר אם ה' איז שם אחד מהחרדים מתקרב אליהם לחזק בכלם ההתעוררות הזאת, היו הולכים בדרך הזאת לכון חזרו אח"כ לسورם ר"ל, וכל זה הוא כאשר ידע שכוא"א תשוכתם שלמה לנין קדושים תומ"ץ, והוא כשהיאנו מקיים ~~תקומם~~ צ איננו יהודי, אז יש מישראל צריך לקדושים תומ"ץ, והוא כשהיאנו מקיים ~~תקומם~~ צ איננו יהודי, אז יש תקופה שישוב אל ה' בא' מהאופן הנזכרים לעיל.

אך הציונים התחכמו לרעה הרבה יותר, וננתנו את הלאומיות תמורה התקומם"צ, וכמו שאומר מאנדישטאטם בהמכתב גליי שלג, אשר לא זה יהדי מי שמקיים את המצוות, כ"א מי שהוא ציוני אף שאינו מניח תפילין ואין שומר את השבת ר"ל ועוד ועוד ה"ה יהדי.

השליח כתוב בשנה העבריה, דגס מי שעובר על כל מצות שבתורה, ה"ג, ואף גם מי שהוא כופר בעיקר ר"ל אם הוא לאומי ה"ה יהדי. המליך הביא או את הדברים הנ"ל ולא הסכים עמו באופן מבהיל כזה, ואני זכר איך שרצה הוא להגביל תחום העברות, אבל בד"כ נכנס בפרשנות.

אם נמנם ה"ואסחאד" עשה מركחת ממאמרו של השליח באופן כזה, דברצת ישראל ממצרים ונעשה עם, נתן להם משה תורה ומצוות שווה יחזק את קיום הקיבוץ והחברה להיותם בני דת אחת, ואחריו כן בעת החורבן, כשראו חכמי ישראל אשר עם ישראל מתפזר ומתרפץ לאربع רוחות העולם, התחכמו להחזק את הדת בכמה גדרים וטייגים כדי להחזיק את קיום החברה, ועתה – הוא אומר – נוכחו לדעת אשר הדת לא יחזק קיום החברה, כ"א המקום הזה יקח הרעיון הלאומי והוא יחזק ויקיים את קיבוץ החברה להיות עם.

הו יצא מכל אמריהם של הציונים אנו רואים עין בעין, אשר כל מגמותם וعملם הוא לעשות ועשויים הנחה אצלם עם ישראל, אשר כל עניין התורה והמצווה הם רק עצה להחזק את הקיבוץ ולא חובת הגוף, אשר רעיון זה בנקל שיונח אצל צעירים עמנו שהמה כלים מוכנים לרעיון כזה. וכשמתאמת אצלם

הרעין הזה מミלא נעשה בעני עצם פטורים לגמרי מהחומר"צ, בחשבם שא"צ להעצה ובפרט כשייש אצל עצה אחרת במא להחזיק את הקיבוץ, ומיטבירם לעצם דאיו יצירר אם כי רק יהודי א' בעולם א"צ לקיום החומר"צ רק באשר שיש רבים, יוסף ה' עליהם, ציריכם לחומר"צ לעצמה בשביל קיומם חברתם, ועתה הלאומיות מחליף את מקום הדת והוא העצה להחזק קיומם החברה.

ואחריו הנחה זו הנה הנכנס בחברת הציונים איןנו חושב את עצמו לمحובי כל בקיום החומר"צ, ומミלא אין לקוות שוגם לעת מן העתים ישוב אל החומר"צ, וגם אם תחשוש אותו במקחתת לא ישוב בתשובה באשר לפיה חשבונו הוא יהודי כשר אחורי שהוא לאומי נאמן.

הרי ברור הדבר אל יסודות הגיונים, אשר לרעיון הציוני לא רק שלא קירב את שהיו ורוחיקום מישראל והרוחיקום יותר ויותר, אלא עוד העבירו ר"ל יהודים כשרים מודיעם לעקו מלבים כל עין קדושת התורה, האמונה בה, קיומם מצוח מעשיות, וזה שלקחו מאותם את הנחת חיבור החומר"צ לגמרי, ומשרשים בכלם שבלאומיות מהה יהודים גמורים, ומילא הנה כל הנלכד בשחיתותם ואכזריהם יודד שאל ואין תקוה ח"ו לאחריהם.

הציונים כמובן הראשונים, והקטנים בלי דעת נמשכים אחריהם, הנה בכונה גדולה בערמה ובמרמה ובחבוקות רשות עשו ועשויים את מעשייהם הרעים להטעים באלפי מאמריהם וברבבות פתגמים לוקחי לב במשפט יהודית ועברית ובמשפט המדינה את הנחה העקרית שלהם כי כל עין היהדות הוא הלאומית.

כל מי שיש לו דעת אף במקצת יודה על האמת, אשר התעוורות הרצעל ונזרוי לציוון אין זה משום איזה הרגש אלקי שנחעורר בנפשם.

אחינו היראים אהבתם לאה"ק היא מצד ההרגש האלקית שביהם שרצו נחפצים בה' ובעבודתו ית', ולזאת מהה חפצים בהמשך אשר בחר בו ה' הבוחר בציון ובירושלים; ואהבה זו היא בהרגש פנימי ואהבה עצמית ופנימית בהמשך זהה והיו נושקים את עפרה ממש, וזה כל חלוקם בחיים אם יזכם הש"ת לבא לאה"ק, אשר לזה תכוסוף כל לב וככל נפש.

אבל לא כן הוא סכת התעוורותם לציין אצל מנהיגי הציונות הרצעל ונזרדי בפרט, והאות כי בהיות הרצעל באה"ק נתרחק יותר מה' וחילל את התורה והמצויה בריש גלי, שנכנס לעיה"ק ירושלים ת"ו כשהסביר נכנס הש"ק, והולך על מקום המקדש, אשר גם מצד האנושיות לא הי' לו לעשות כן לחילל

את השבת בפריסיה בעיר הקדושה ובמקום היכלו ית' לעשות את הרע בעיני ה', ה"ג, אין זה אלא שנעשה בהדגשה מיוחדת להורות שיטות הטמאה אשר כל עניין היהדות היא הלאומית, וראש הציונים העמיד את צלם הלאומיות היא המרידת בה' והכפירה בתורה ומוצחי' גם במקום היכל ה'.

והנה הסיבה האמיתית להתעוררותם של ראשי הציונים המתעניים, מדיחים ומסתירים את עם ישראל מעל ה' ומתורתו לצין וירושלים, הוא, כי האברים המודוללים מגוון ישראל שכחו"ל מכבר התעוררו בגוים ונתחדרו עמהם עד שנעשו להם א' עמהם, היהודי כוה שבאשכנז חשב א"ע לאשכנז וכברניריך לאיש אוסטריך ובאנגליה לאיש אנגלי וכדומה בכל הארץות, וחשב שהוא עמו ולולדתו והמשלה היא ג"כ שלו כמו לכל אזרח הארץ שנמצא בה וחיו להם חי' מנוחה ואושר – לפי דעתם המגושמתה – והתהנתנו עם עמי המדינות להיות עם אחד.

הקב"ה החפן בגאות ישראל על ידי משהו, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, העמיד צר ואורב על עמו ונחלתו הצרים ומעיקם להם, הן מה האנטישמי' שבכל מדינה ומדינה וכשנתגברו האנטישמי' והחילה להפרדים מאתם ולהוציאם מהה יהודים, ועוד זאת להדפס בחזקה ולקרא אחוריהם הלא יהודים, ובכל פנה שהמה פוניים בין גודלי ארץ ונסיכי' אשר הורגלו שם ושם רוצחים למצווא מקומם, מביטים עליהם זר ומרחיקים ומפרדים אותם, והיהודים הנ"ל רצונם וחפצם להיות דוקא במעלה ומדרגת הגודלים נסיכי' המדינות ורונו הארץ, וכל אשר דוחפים ומרחיקים אותם הנה הם מעפליים עלולות לרומים את עצם ולהתפרק בעשרם ובכחמתם, כי ממאים בדרכי ההכנעה.

அஹינו החדרדים יודעי אשר מה תחת עול הגלות וצריכים להיות מוכנים גם בכל מעמד ומצב שהוא, כי גם בעת שהיו אצלינו כאלה שהי' להם מהלכים בין גודלי העמים ולפני מלכים התיצבו ה' בהם ההכנעה, בידעם שהמה בغالות תחת עס אחר ועליהם לנשוא את עול הגלות, אחורי שהו רצנן ה' בכדי לכפר על עונונתינו, עד אשר יرحم הש"ת עליינו ויגאלינו בב"א, ולזאת הנה גם אחורי כל העול הכבד שהכבירו עליהם באיזה זמן מהזמנים וגם אחורי כל הרדיפות ודיחיפות שיש להם ימצאו להם מקום, זיין האבן בא זיין ארט, כתבע הרך לעמוד בפני הקשה.

אמנם האנשים הנ"ל חשבו וחושכיהם שאינם בغالות כלל ומה אשכנזים צרפתים או אנגלים והמדינה שהם דרים שם היא מקומם ומדינתם ואין בהם

طبع ההכנעה כלל, ולזאת ע"י הדחיפות והדרדיפות הנ"ל אבדו את מקומם שאין להם מקום, זי' האבן בא וירק קין ארט כלל וגם לא מציאות כלל, כי אנחנו החרדים מציאותם הוא מה שהמה יהודים בקיום החותם"צ, אמנים היהודים הנ"ל מציאותם ה"י מה שהמה אשכנזים וכדומה וכשהדרפו אותם בחזקה מזה הרי אין להם מציאות כלל, ומוכרכים להיות מציאות עומדים בפני עצם. ובמה עמדו בפ"ע הלא בקיום החותם"צ אינם חפצים כלל, כ"א בזה שייהו עם וממשלה ובזה יהיו מציאות עומדים בפני עצם.

וזאת רק זאת היא סיבת תוקף התעוורותם ושיבתם אל ישראל, היינו ריק להיות עם והוא להיות אומה ישראלית, אשר סבת ההתעוורות היא מצד הכרה שלהם כנ"ל שכורחיהם להיות במצבם עומדים בפ"ע, והמקום המஸוגל להם כמובן הוא א"י, אבל בalthי ספק אצל אשר הרצעל ונארדיי בעצם לא איכפת להם כלל אם א"י או ארץ אחרת, שזה אצל טפל לנכני עיקר הרעיון שלהם להיות עם וממשלה, וכמודמה שבהונגראס השלישי שבא' עם הצעה בדבר קפריסין נתן הרצעל מקום להצעה, ורק הציונים דמידנתינו הרעישו ע"ז ומשו"ז נדחית.

אם נסובב בכך לפועל באחינו את הרעיון זהה להיות עם וממשלה בפני עצמו, מובן שהדרך להו הוא לעורר בקרב העם את הרעיון הלאומי, שעל ידי זה יעורר להיות עם עomed בפני עצמו.

אך זאת בלבד איןנו מספיק כ"א מוכרכים ג"כ להסידר את העם מדרך התורה והמצוה, ה"י, ולכה"פ להחליש כמה שאפשר ולהגביר את הלאומיות על התורה, כי מהידוע הוא אשר המחויקים בחותם"צ אינם עלולים להשתנות ולקבל צורה אחרת.

ובפרט קיבל צורה כזו לצאת מן הגלות בחזקה ולגאל א"ע בכח עצמו, זאת לא יכול כל המחויק בחותם"צ לפעול בעצמו בשום אופן כי זה נגד תוקף אמוןתם ותקותם של ישראל, אשר הנה מקוים ומצפים לישועה בביאת מ"צ בב"א ויגאלו גאות הגוף וגאות הנפש ויתעלו בעליי מעלה העלוונה אשר בתקווה זו דוקא המשורשת בנפשם ימצאו מרגעע לנפשם, ובזה דוקא הנה חיים בחיה הגלות המר ומתחזקים בקיום החותם"צ, ולא בהבטחת הרצעל שיבתיחים להיות ממשלה בפ"ע ולהיות חיים גשמיים, אף אם נתעה את עצמנו ונחשוב שיש בידו לפעול זאת, ימצאו חענווג נפשם, ובתקווה זו בלבד לא היו יכולים להתקיים תחת על הגלות, כ"א בהתקווה בגאוליהם ופדותם נפשם אשר יגאלנו הש"ת על ידי מ"צ בב"א.

ולזאת בכדי לפועל הרעיון שלהם, בלבד ואת שמכורחים מהו לבלב הczoraה הקודמת בכדי שיוכלו לקבל צורה אחרת, עוד מוכרחים זהה בכדי שדרך התום"צ לא יפריע להם בדרכם הרע והמושחתה, וזאת היא הסבה שלקחו להם הדרך להסיר את העם מדרך התום"צ, ה"י, ולהגביר את הרעיון הלאומי.

ומרעה אל רעה יצאו, אשר והוא טעם ונמוקם שרצוים לככוש את החינוך תח"י ולהשריש בכל הנערים את הרעיון הלאומי ושהוא עיקר היהדות לא התורה והמצויה. וכן ע"י הלימוד עם הצעירים פרק בדה"י וגם לומדים תנ"ך עם פ"י שבדים מלבים להלביש בהפסוקים הכוונה הנ"ל, וכן דורותים המתאפיים בדרשות של דופי שלהם, אשר מפוזר אמר הרצל בהקונגרס הב' או הג' שיצא אצל ע"ז כך וכך, והוא אצל עיקר גדול שא"א בלתי זאת.

והכל הולך לכונה אחת להסיר לב העם מהאמונות הקדושות שבלב ומדרך התום"צ, ולהשריש בכלם הרעיון הלאומי ושהוא היא יהדות, וכמוון עיקר עסוקיהם הוא עם הצעירים שהמה מוכנים מכבר לפועלה כזו מצד החפש שבhem מקודם, וכמו"כ בהנערים שהמה כחומר פשוט עדין ויכולים לעשות בהם איזה צורה שהיא"י וגורלם בידי המהנים.

הציונים מניחים כל הכהות שבעולם ע"י מטיפיהם וסופריהם, אשר לאט לאט ימשיכו גם את הגודלים והזקנים אחריהם, כי העולם שאנו חיים בו כת עולם הפוך הוא בעזה"ר, אשר בדורות הקודמים היו הגודלים מדריכים את הקטנים, ועתה הוא להיפך שהקטנים מדריכים את הגודלים והאב משתנה לפי צורת הבן.

זו רעה חולית בדור הזה מחלישות האבות אשר לא זו שאין עוצרים כה בעצם לעצור בבנייהם بعد פריעותם בהפרת חוק אלקינו וחוק אנושי ולהדריכם בדרך הטוב והישר ענייני אלקים ואדם ישר, כ"א עוד זאת במשך זמן נעשה בהם ציור וחקיקה בנפשם לפי אופן צורת בניהם ודרך הרעה ר"ל, ואין כאן מקום להאריך בזה.

הציונים מוכרחות לקולטורא והקולטורא הללו היא אצל הציונות מהיסודות המקורי אשר בלבד בא"א לה כלל להגיע למטרתה, ומה שאמרו על הקונגרס הג' שאין להם עסק בקולטורא וכן באיזה מאמרם במכ"ע כותבים כן, הוא רק למראה עינים, באשר רבים מהחינו קמו עליהם ע"ז لكن למראית עין אומרים שאין להם עסק בה. אבל באמת מחזיקים בה בכל תוקף ועוז, כי א"א להם להתקיים בלבד. כמו שהעיר מכ"ע הצפירה על מאמר מסופר א' שכותב גנ"ל שאין להציינים שום עסק בקולטורא, והעיר ע"ז המ"ל שאין דעת

הציונים האמichים כן, וא"א לציונות בלי קולטורה, והראת מקום להמאמר על מrown ורבנן ואני לא ראייתי את המאמר הזה.

הציונים בכל מקום שם הנה כל מעשייהם שמתעסקים הרבה בלמידה דה"י של גרען וסמלענסקיין עם הצעירים ואנשיים פשוטים ובלימוד התנ"ך ע"ד הנ"ל לפרש הפסוקים בפירושים بدויים,חו היא עסק תורחם בכתי כנסיות בשכבות וו"ט, וכן עוסקים הרבה בהחינוך כמו כן עתה, והכל בכונה לעקוּר את היהדות ולנטוע את האומיות.

הרי גלי לכל שהציונים הנה לא זו שאינם מקרים אל היהדות, אלא עד מאבדים את נפשם למגורי ר"ל, שלקחו מאתם בכונה גם ההרגש הנעלם והנטהר בנפשם אל התום"צ, עד שאין תקופה ח"ו שישבו אל ה' אם לא אשר ביד חזקה כו', ומה שמחפאים בשם ישראל הוא רק בשם עם ישראל ושה יהודותם, אבל מהיהדות האמיתית והפשרה והיא קיום התורה והמצוות והאמונה בה' ובעבדיו הק' נתractionו למגורי מכל וכל ע"י הרעיון הציוני. והשיות יפר עצמן וירום קרן התורה והיהדות ורקן אחבי' למען כבוד שמו הגדול.

טענה ג' במה כחינו גדול ללחום נגדם, ודבר שא"א לבוא אל תכליתו אינו כדי להתחיל.

מענה יש מהחינו הרבה שיש בהם דעת קצת אבל לא ישכלו ולא יתבוננו על דבר עצמו, רק מה שאומרים להם מה מבנים ומקבלים הדברים הנאמרים, והאנשים האלה כשותעים מהציונים את הטוב שהרעין ובפרט מהמשתדרים לכטוט את הרע ומראים טלפייהם, מתקבל אצל העניין ואין מתרוננים להבין את הצד הרע שבזה, וכשמדוברים בהם את הרע הטמן והגלו שבריעון הציונים מתקבל אצל הדבר יותר ויותר, באשר מה יראים בעצם וחוזרים לדבר ה' וממילא יבינו היטב ויונת בנפשם אמיתית הדבר, ואנשים כאלו במה חלק גדול מישראל, כן ירכבו.

עוד יש חלק גדול, ואפשר יותר חלק הנ"ל, שהמה יראים בעצם, אבל אין להם דעת להבין דבר, ומה בטלים לגודלים מהם ומקבלים מה שאומרים להם, וכשותעים מהמטיפים את הרעיון הציוני והטוב בהלאומיות שייהיו עם ובפרט שמזכירים שם א"י החביב עליהם ועוד שמבטיחים כמה הבתוות גשמי' שיחיו חי עונג על אדמותם, וכדומה, נעשים מסורים אל הרעיון ו עושים כל מה שמצרים עליהם.

והנה כאשר ישמעו עם ישראל כי הרבנים גדולי התורה צועקים מרה על הרעיון הזה, ואיך שיש בזה הרבה רע. מה נסוגים אחר מזה לغمץ. וידוע הוא אשר האנשים האלה יש בהם תוקף גדול וכאשר נסוגים מהרעיון הזה הוא בחוקף גדול, ועל אחינו הנ"ל אנו מחויבים למסור נפשינו להצלם מפיות האריות הרוצחים להעבירם על הדת, ה' ישרנו. והשיה"ת יהיה בעורינו ויביא לנו מ"צ בב"א.

לשון הקודש

ב"ה

רבים שואלים מהם גם כמתמחים, מפני מה החזרדים מנדרים אל הדבר בלשון הקודש, ולא למוד לה'ק בחדרים בתורה שפה ואדרבא הי' להם לשם ולחדות לה' על הטוב אשר אכשיר דרא וידברו כולם שפה אחת שפת לשון הקודש. ועל כן אני בא לבאר שהטוב זהה אשר מדרדים, לא הוא הטוב האמתי.

לשון הקודש הוא לשון תורה לא לשון עם. במילים אחרות, לשון הקודש הוא לשון עצמי לא לשון הסכמי. לשון הקודש מוכدل מכל הלשונות, כל הלשונות שבנוי אדם מדברים בהם, העם קדם אל הלשון, אבל לשון הקודש הוא קדם לכל נברא. זיל הרמב"ן פ' כיasha בפסוק מחצית השקל בשקל הקודש, העטם אצל במא שרבותינו קורין לשון התורה לשון הקודש הוא מפני דבריו התורה והנבאות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו. והנה הוא הלשון שהקב"ה יתעלה שמו מדבר בו עם נביאיו ועם עדתו, אני ולא יה' לך, ושאר דברות התורה והנבואה, וכו נקראו בשםותיו הקדושים כו' וכו ברא עולמו וקרוא שמות שמים הארץ וכל אשר שם ומלאכיו וכל צבאיו לכלם בשם יקרא, מיכאל גבריאל בלשון ההוא, וכו קרא שמות לקדושים אשר בארץ, אברהם יצחק ושלמה וחולתם. והרב אמר במ"ג (ח"ג פ"ח) אל תחשוב שנקרוא לשוננו לשון הקודש לגאותינו או לטעוותינו, אבל הוא כי זה הלשון קדוש לא ימצאו בו שמות

כו'. והנה אין צורך לטעם זהה (הינו לטעם שאומר הרמב"ם) כי הדבר ברור שהלשון קדש הקדשים כמו שפרשתי, עכ"ל. (ורשי' בפ' חבואה כ"ח, ל', פ"י כפי הרמב"ם. ופי' רשי' מלכים ב' י"ח כ"ז, ישעיה ל"ו י"ד מתחאים אל כוונת הרמב"ם. ועי' בפרש"י בגמ' מגילה דכ"ה ע"ב). והבחיה בפ' בראשית בפסק כי שם בכלל ה' כתוב ח"ל, חלקנו צורנו ויסודנו שהוא יסוד לשון הקדש, והואALKI ISRAEL, עכ"ל. והרמ"ק ז"ל בפרדס שער הכנויים בפ"א כ' וז"ל, ואין ספק כי לא נקרא העין כו' בלשונו הקדש ע"ד מקרה והוזמן, או ע"ד הסכמה כשאר הלשונות, ראי' לזה היהות לשוננו זה נק' לשון הקדש ירצה ודאי היהתו המזאה אלקית ולא כשאר הלשונות. ואין ספק שהוא הלשון שהמציא הקב"ה כשהמציא עולמו או ודאי קדם אל העולם. והענין הוא כי כאשר ברא הקב"ה את אדם הראשון ברא גוף קדוש כו', ובcheinות אדה"ר גוף קדוש מסר לו הקב"ה גינוי חכמה כו' ונתן אז עליו לשון הקדש לשון משובח אותן קדשות קבויות בפיו. וכאשר חטא כו' וכאשר זרח אור אברהם (בדoor הפלגה כדפי' בשער השעריים פ"ג) חלק הקב"ה הע' אמות לע' שרים ע' לשון ובחור בנו והי' הדיבור לנו בחלכנו שהוא גורלו גורל קדוש ולשון קדוש הסכמה אלקית כו', עכ"ל. ובטנהדרין דל"ח ע"ב אדה"ר בל' אמריו ספר כו', ולפ"ד הפרדס צ"ל שזה הי' אחר החטא, ועם"ש המהרש"א בחדא"ג ב"ב דעתה ע"ב על המאמר עתדים צדיקים שייראו ע"ש של הקב"ה, ולפ"ד ייל' שהי' קודם החטא (עמ"ש במד"ר בראשית פ"כ"ד ע"פ גלמי ראו עניין) ואמר בל' ארמי כדי שלא יבינו המלאכים, מי אשר חננו ה' בידיעה פנימיות יעין בפרדס שער האותיות פאו"ב ובשל"ה בהקדמתו תולדות אדם בחקל בית נאמן ד"ג ע"א ויראה טוב מעלה לה"ק שיסודותיו בהורי קדש הקדשים.

ועל כן לשון הקדש הוא מוקדש לתורה ולדברים שבקדושה, ואין להשתמש בו דברי חול, וכמ"ש הרמב"ם בפי' למסכת אבות פ"א במשנה ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, שהדבר נחיל לחמה חלקים, א' מצוה, והוא הדבר וכל המצוות התלויות בדברו, ב' נאסר, כסוך ולה"ר ורכילות ונבלות הפה וכדומה, ג' נמאס, והוא דברים בטלים שאין בהם שם תועלת, ד' נאבה, והוא הדבר בשכלים ומעלות המדאות ושבחי הבודרא, ה' מותר, והוא הדבר בצריכו, ואומר שם בעניין השיר כאשר תוכנו הוא מחלוקת הדבר הנמאס, הינו דברים בטלים, ויהי' אחד עברית ואחד ערבית או לעז יהי' שמיית העברית והדבר בו יותר נמאס אצל התורה למעלה הלשון שאינו צריך שישמשו בו אלא בעמלות, כ"ש אם יצטרך אליו שישימו בו פסק מן התורה או משה"ש שאו יצא מחלוקת הנמאס להילך הנאסר ומזהר ממנו, שהتورה אסורה לעשות דברי הנבואה מני זמר בפחיתות ובדברים מגוניים, עכ"ד. ובט"ז או"ח סי' תק"ס

ס"ח פסוקים או תיבות הקדשות כו', דמש"א בغم' דסנהדרין דכ"א א' פסוק הוא לאו דוקא דגם תיבה אסורה. והי' נראה לומר לדוקא איזה תיבות שיש בהם עניין אע"פ שאיןו פסוק שלם, אבל משמעות הט"ז אפי' על תיבות נפרדות מאחר שהן לשון תורה (ר"ל שמידיק לומר דוקא בל' הנא' בתורה או בנבאים וכותבים) וגדרלה מזו אמרו בירושלמי שבת פ"א ה"בadam רשב"י אילו הויינה קאים על תורה דסיני בשעתה דעתיה בוריתא ליישראלי הויינה מתבע קומי רחמנא דברי להדין בר נשא תרין פומין חד דיהו לעי באורייתא וחדר ייחעבד בה כל צורכייו (הובא בפי ר"י על משנה דאבות הנ"ל בשם רשב"ל – ואפשר זה ט"ס וצ"ל רשב"י – ובר"ח שער הקדשה פ"י א' בשם ר' לוי בזה"ל כי בפה שהוא ראי' לדבר דברי תורה ושבח והודה אין ראוי שידבר בה בדברי העוה"ז כ"ש אם יהיה' דבר הגומן, עכ"ל). הרי שהחפץ האמתי הוא שהפה שմדבר בו תורה לא יזכיר בו ענייני צרכיו, כ"ש הלשון והדברו עצמו, וכ"ש הלשון שהוא קדש הקדשים מצד עצמו, שלא ידברו בו בצריכיו.

והנה הירושלמי והרמב"ם לא דברו בדברו האסור, אמנם נהוי אכן במה הוא רוב דבריו בני אדם הלא רוב הדברו הוא הדברים בטלים כמ"ש הרמב"ם בהל' עדות פ"ב ה"ב וז"ל, וזה היא שיחת רוב כל אדם, עכ"ל. וע"ז כתוב בפי המשנה הנ"ל שהוא יותר נמאס אצל התורה למלת הלשון כו', ולהירושלמי הנ"ל שגם ענייני צרכיו (שהזה חלק המותר) לא ידבר באותו הפה והלשון והכוונה בירושלמי שם גם על התפללה מפני שהיא שאלת צרכיו כמו שפי' הקי"ע ופ"מ וזהו דרשבי' כדעתו כו' יעוץ'ש), וכ"ש וק"ו דבר האסור כמו שקר וליה"ר ורכילות וنبולות הפה ה"ז איסור גמור להכניס אלה בהלשון שהוא קדש עצמו. וכבר נhabאר שם מצרי אל השיר (שאין בו עצמו דבר האסור) פסוק או תיבות מלשון התורה ה"ז יוצא מחלוקת הנמאס אל חלק האיסור, כ"ש וק"ו כשמדובר בדבר האסור בלשון זהה, שהוא איסור גמור וחילל הקדש.

ואחר כ"ז היכא אפשר למסור הלשון הזה, שידבר בו המון עם אנשים ונשים וטף, אפי' לדבר בו בצריכיהם ומכ"ש שרוב דברו בנ"א הוא דברים בטלים,ומי האיש אשר ינצל מדבר האסור כשקר ולה"ר וכדומה, ובפרט בדורותינו אלה המון עם והנערים מה מה מדברים, הלא רק לבשת הוא להזכיר מה שמדוברים עתה בעולם, וכל שיחה קלה וככידה שבין איש לאשתו ובין איש לרעהו והנערים כנערותם ידברו הכל בלשון הקדש, התבוננו נא, אותו הלשון שבו דבר הקב"ה אני ה' אלקיך, ידברו בו בני אדם כל דבר הנמאס והנאסר.

ומ"ש בירושלמי שבת פ"א סוף ה"ג ובshallim ספ"ג כל מי שקבוע בארץ

ישראל ומדבר לשון הקודש ואוכל פירוחיו בטהרה וקורא ק"ש בברך ובערב י"ה' מבושר שבן עוה"ב הוא, פי' המפרשים דאי' הוא טהרת המקום, אוכל פירוחיו בטהרה טהרת הגוף, מדבר בלה"ק טהרות הנפש, וק"ש הוא עיקר טהרת הנשמה (ובפי' תקל"ח כ' שזה נגד נר"ג שבנשמה, ולה"ק פנימיות קדושה יש בו) והאיש אשר אלה לו אשרו וטוב חלקו ולא ימות לעולם.

והנה העולם מדמים שבימים הקדומים בימי חכמי התלמוד היו הכל מדברים בלה"ק, וטעות הוא, רק בזמן בית ראשון היו מדברים בלה"ק, כdense במלכים כי סי' י"ח כ"ו, כי אז היו כל עם ה' קדושים, אבל בזמן בית שני המן עם לא היו מדברים בלה"ק, וכמ"ש רבינו נ"ע בהל' ת"ת פ"א בק"א אות ב' ח"ל, דכל ימי ב"ש היו ע"ה מספרים בלבד ארמית כמ"ש בתו"ט פ"ב דאבות מ"ז כו' (וידעו דעתם הארץ איןם הבורים כמו שהעולם חשבים, אלא הוא העוסק בישובה של הארץ וכמ"ש הרע"ב באבות פ"ה מ"י ח"ל, והוא לשון עם הארץ בכל מקום, שרצה בתיקונה של הארץ אבל אין בו חכמה להבדיל בחיקוניין הרואין, עכ"ל. והוא כפי' הרמב"ם שם פ"ב מ"ה ע"ה הוא שאין לו מעלות שכליות, אבל יהיה לו קצת מעלות המדות, ורש"י פי' שהוא המתעסק במ"מ) ורק ת"ח בלבד היו מספרים בלה"ק ומלאים לבנייהם כו', עכ"ל. וכי כן בא"י ובבל שرك הת"ח שעסכו בתורה תמיד והן התנאים והאמוראים גם אחר חורבן הבית שכל עניינים הי' רק בעסק התורה, הי' דברות בלה"ק, וראי' לזה מדי' בಗמ' בסוף סוטה ובב"ק דפ"ג ע"א אמר רבי בא"י לשון סורסי למה או לה"ק או לשון יונית, ואמר ר' יוסי ובבל לשון ארמי למה או לה"ק או לשון פרסי, מפני מה חפס ב' לשונות בכל אחת בא"י ובבל, והוא מפני שהמן עם לא היו מדברים בלה"ק, והי' הן בא"י והן בבבל עד לשון שהיו מדברים בו המן עם, והיינו דבא"י דברו בלבד סורסי ובבל בלבד (וכחותו שם בב"ק שהוא לשון אחד רק שמשתנה קצת כעין לשון לעז' ובادر"ג ס"פ י"ב אף הוא אומר בלשון בבל' ד' דברים כו' ובפי' בנין יהושע לפי שהדברים הללו צריך גדול לבנ"א הי' אומר בלשון שהכל מכיריים בו כשלו מבבל, ע"כ).

והנה בסנהדרין דכ"א סע"ב בתחילת ניתנה תורה לישראל (בחדרא ג' דמהרש"א דקי על משנה תורה) בכתב עברי ולה"ק חזורה ניתנה להם בימי עזרא בכתב אשוריית ולשון ארמי ברור להן ישראל כתוב אשוריית ולה"ק כו'. ובدق"ב רע"א שנא' כתב הנשתווין כו' וכתי' ולא כהליין כתובא למיקרא כו' ופרש"י כתב הנשתווין כתוב שנשתנה כו' כתוב ארמי ול' ארמי ואומר לו כהליין כתובא כו' לא היו יכולים לקרוא כו' והיו שם יהודים הרבה ש"מ נשתנה להם

אותו כתב באותו היום, ובפי' רכינו חנגן אל שם ואין הילכה כמר עוקבא ולא כר"י, אלא קייל כך שכחבה זה ניתן למשה בסיני כו', והיינו כרבי שם דבתחלה בכחוב זה ניתנה תורה לישראל וכרכב"א דכתיב זה לא נשנתה כל עיקר. ומהרש"א בחדא"ג שם דתלי השינוי בכתב נשנתה ע"י המלאך כו' אבל הלשון לא נשנתה מעולם ועדין הוא בלה"ק שניתנה בו התורה, ומ"ש שניתנה בימי עזרא בלי ארמית היינו נמי ממה שהמלאך כתב בלי ארמית וברורו להם בלשון שידעו בו ושניתנה בו התורה מתחילה שהוא לשון הקדש, עכ"ל. (ומה שהמלאך כתב בלשון ארמי לכארו סוחר משארוז"ל שבת ד"ב ע"ב שאין מה"ש נזקקין ללשון זה ואין מכירין בו, ועם"ש בסתרו שם. עמ"ש הבהיר פ' נח בפסוק כי שם בכלל ה', והיינו שאין לו שרש למילה, משא"כ לה"ק האותיות והתיוכות מעוררים שרשם. וזה מתאים למ"ש הפרಡס שער האותיות פ"ב. וה גם שהתרגומים ניתנים מסיני כדאי מגילה ד"ג ע"א היינו תרגום של תורה, ר"ל התורה ניתנה עם תרגום שהוא פירושה, אבל לא תרגום בפ"ע. ועמ"ש השל"ה במס' שבת שלו דקל"ח ע"א ד"ה סוד קריאת שמ"ית וכ"ה בכתהאריז"ל. ובזה ניחא מ"ש הרא"ש דלהשון מגונה אצל המלאכים). ומכ"ז הוא שהتورה עצמה לא נשנתה הכתב והלשון מעולם, ולשון ארמית נתחדרם בהם בימי עזרא כמו שפרש"י וכל ימי ב"ש ובזמן התנאים והאמורים החכמים היו מדברים בלה"ק, והמן עם היו מדברים בלשון ארמי בבל ובלשון סורסי בא"י דחד לשון הוא כנ"ל).

וכל זה הי' בזמן ב"ש ובזמן חכמי התלמיד, אבל אחר הזמן הזה גם בין החכמים לא הי' מצוי שידברו בלה"ק, והנראה מפני שהעולם בכלל יד במעלתו מדריגתו, ע"כ עזבו את הלשון זה לבלי להשתמש בו בדברום, ומשו"ז גדויל הראשונים כתבו ספריהם בלשון אחרים, כמו הרמב"ס שכתב ספריו (לבד ספר הי"ד) בלי ערבי מפני שלא הבינו כ"כ בלה"ק כמ"ש החריו בקדמת העתקת פי' המשנה, וכן כתבו יתר המעתיקים ספריו (וכמדומה שכ"כ הרמב"ס באגרת תימן שלו שלא יבינו העם בקורס ובודיק לה"ק, ואני בוגלה על נהר דאן ואין לי ספרים די צורך לעיין בהם), וחובת הלכבות בהקדמותו כי שחיבר אותו בלי ערבי מפני שהיא קרוינה להבין לרוב אנשי דורנו.

ואם בדורות הקדמונים בזמן חכמי התלמיד לא ניתן לה"ק לכל העם לדבר בו, רק להחכמים העוסקים בתורה בלבד, ואחר זה גם החכמים לא השתמשו בו הלשון לדבר בו גם בbij'ור והבנת התורה, אנחנו מה נאמר בדור הזה שרוב הדברים מה דברי הבא, אין עליה על הדעת שהלשון זה שיטודתו בהרי

קדש הקדשים, יהי' לשלון עם לדבר בו כל דבר הנמאס וגם דיבורים האסורים שזה ממש כמכניס צלם בהיכל ר"ל.

והא דאי' בגם' שבת דף מ' ע"ב לענין מרחץ ובה"כ דברים של חול מותר לאומרן בלה"ק פשוט הוא שהכוונה בדברים של רול על חלק המותר שכטב הרמב"ם בפי' המשנה דאבות הג"ל, ובמ"א סי' פ"א סק"ב בשם ס"ח שמדת חסידות הוא שלא לדבר גם דברי חול בלה"ק במרחץ ובה"כ. וכ"כ רבינו נ"ע בשו"ע סי' הנ"ל. וכ"ש דברים האסורים לדבר אף ב', חול שהדבר בו בלה"ק הוא איסור כפול ומכפול.

וזהו טעם ודעת גדולי הרבנים והחרדים על דבר ה', שמנגדים אל הלמוד עברית בעברית, כי אל הלמוד זהה בהכרח למד הנער את לה"ק *שייה'* אצל שפה המדוברת, למען יבין מה הוא לומד וייה' אפשר להבינו בלשון זהה, ואיך אפשר למסור את הלשון זהה לנער המנעור מן הדעת, לדבר בו דברי גננותו ושטוותו (ועוד יש דברים ויתבאר לפמן).

ומ"ש בספרי פ' עקב כשהתינוק מתחילה לדבר אביו מדבר עמו בלה"ק ולמדו תורה, נראה מרביבנו נ"ע בשוחנו הטהור בהל' ת"ת במחתו שזה hei בין החכמים בזמנ חכמי התלמוד וכמ"ש בקו"א שהובא לעיל דרך ח"ח לבדים היו מספרים בלה"ק ומלמידים לבנייהם, שהכוונה היא על מ"ש בספרי הנ"ל. וכן מובן מהרא"י ש מביא שם מגמ' דגיטין, וכותב דוחומשים שלהם כי דהכל קאי על זמן התלמוד ולת"ח דוקא, וע"ז אומר בפניהם שם בימיהם שהיו מספרים הרוב בלה"ק וגם התינוק משתחיל לדבר hei אביו מספר עמו בלה"ק כו', כי לא היו הנקיות והטעימות כתובים בימיהם כי שהכל הולך לכוננה אחת כמ"ש בקו"א, אבל בדורות שאח"ז אין האב מספר בלה"ק ואין עליו חייב ללמד בנו לה"ק שיוכן לדבר בו, רק כדי הצורך לקרוות בספר. ולכן הרמב"ם ותוס"ע לא הביאו את הספרי הנ"ל לדינה, וכמ"ש הרמב"ם ה' ת"ת פ"א ה"ו משיתחיל לדבר מלמדו תורה ציווה לנו משה ושמע ישראל ואח"כ מלמדו מעט פסוקים פסוקים, וככה"ה בטוש"ע, ולא הוציאו למדדו לה"ק, ובתוספותה חגיגה פ"א ה"ג אי' מלמדו שמע ותורה ולה"ק וכי בחסדי דוד להרד"פ ז"ל ונראה דעתו סמן הרמב"ם שהוטיף (על מה"ש בגם' סוכה מ"ב ע"א) מלמדו מעט פסוקים פסוקים.

אמנם כן הוא הדבר, הכל מודים שהלשון המקודש, אין להשתמש בו בדברי חול, וכ"ש בדברים הגרוועים, וכל אשר לו מוח בקדקו לא יאמר אחרת אבל אותן שהמציאו לעשות לה"ק לשפה המדוברת והמחזיקים בשיטה זו,

מציאין אותו מן הקדש אל החול, וע"כ שינו את שמו וקורין אותו שפת עברי, למען הוציאו מקדשותו. בשם עברי נקראים ישראל קדום מthan תורה, כמ"ש בפ' שמות וארא בא כמה פעמיםALKI העברים, אבל לאחר מ"ת אינו נמצא בתורה שיקראו בשם עברים, רק עבר ישראל נק' עבר עברי (שמות כ"א ב', דברים ט' י"ב) וכותב הבהיר בפ' משפטים חול', ולפי דעתינו מפני זה לא אמר כי תקנה עבר ישראל כו' בעבר כי ישראל הוא השם הנכבד שנתקיים בנו אחר מ"ת והנה זה בא כנגד מה ששמע במת' (שהרי נזכר בגניבתו) ואינו ראוי שיקרא בשם ישראל, ורק ראו הכתוב בשם עברי הוא שם היחס (הינו היו מגוז ישראל), הוא השם שהי' להם לישראל בהיותם במצרים באין תורה שנקרו ALKI העברים, עכ"ל; וכ"כ הכליל יקר ז"ל, ומ"ש ל' עברי ולא נא' אחיך או ישראל כו' לפי שכל ורע אברاهם היו מעבר הנהר ושם עובי ע"ז היו אבותינו (כמו' ההגדה מתחלה ע"ז היו אבותינו) ואחר שנכנסו בצל כנפי השכינה נקרו בשם ישראל, וזה החוטא שנזכר בגניבתו יקרא בשם עברי, כיacho בדרכי אבותיו של אברהם, ול' עברי נופל ג"כ על עברי עבירה. וاع"פ שחטא ועבר עבירה מ"מ אחיך הוא (כאמרם ז"ל ע"פ שחטא ישראל הוא) לכן נא' אחיך העברי כו', אבל מוכר עצמו שלא חטא נא' בו כי ימך אחיך סתום ולא נא' העברי, עכ"ל.

והנה הסבה האמיתית להז הוא, מפני שהוציאו כלל עם ישראל מקדשותו האמיתית, ישראל קדושים הם, ואם כי קדושתם היא גם קדושת עצמן, וכמ"ש רשי' ע"פ כי עם קדוש אתה קדושות עצמן מאבותיך, והוא מספרי, עיקר קדושתן הוא ע"י התורה והמצוות וכמ"ש ואתם תהיו לי מלכחת הנים וגוי קדוש, שע"י שקיבלו התורה, עכ"ד. וכותיב ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וכדומה כמה פסוקים בתורה שקדושתם היא קדושת המצוות, והבהיר פ' שמיini ע"פ והתקדשות הביא מספרא והתקדשות זו קדושת מצוה, והרמב"ם במ"ג ח"ג פ"ז כ' זול', אמרו יתעלה והתקדשות והייתם קדושים, אין בעניין טומאה וטהרה כלל, ל' ספרא זו קדושת מצות, וכן מ"ש קדושים תהיו אמרו ז"ל קדושת מצות, ומפני זה קרא העברה על המצוות גם כן טומאה כו', עכ"ל. וביקורת פ' שלח הביא מספרי והייתם קדושים לאלקיכם זו קדושת כל המצוות כו' רבינו אומר זו קדושת ציצית כו', כשהוא אומר קדושים תהיו הרי קדושת כל המצוות אמרו כו'. ובר"ח שער הקדשה פ"א הביא ממד'ת והייתם קדושים לאלקיכם בזמן שאתה עושים את המצוות אתם מקדושים כו' פירושם מהמצוות הנישתם מחוללים, ושם הביא ממכללתא ע"פ ואנשי קדש תהיו לי כשהמקומ מוצאה על ישראל הוא מוסף להם קדושה, ובנוסח הברכהanno אומרים אשר קדשו במצוותיו. גם מה שנתקדשו

בקדושות עצמן הוא שיקבלו קדושת התורה והמצוות וכదאי' במד"ת ע"פ קדושים שהיו הoyal וונחדרשם לשמי עד שלא בראשית העולם היו קדושים כשם שאני קדוש שני', כי קדוש אני כו' אמר הקב"ה למשה קדש לי את העם שני', לך אל העם וקדשיהם היום ומחר, קידשם בא הקב"ה ואמר להם ואתם תהייו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש למה כי קדוש אני ה' אף אתם תהיו קדושים כשם שהקדשתם אתכם לשמי שני', דבר אל כל עדת בניי כי קדושים תהיו, אמר להם הקב"ה זכיתם אתם נקראים עדת קדושים כו'.

וקדושה זו היא המחדחת את כל עם ישראל, ובזה הם עם אחד, כי בתורתה היו לעם ולכון נקראים עם ה', עם הקדש, כמ"ש בכמה כתובים רבו מלספר. והוא להיות קדושת תורה היא העם שלהם ע"כ נקראם עם ה', וכמ"ש במד"ת הנ"ל זכיתם אתם נקראים עדת קדושים. וביקלוט בשם המכילה ע"פ ואנשי קדרת תהיין לי ר"א כאשרם קדושים אתם לי, וכתיי היום זהה נהיה לעם ואמרנו לברכות דס"ג ע"ב וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל אלא כו' הרי דבנתינת תורה נהיה לעם. ובבבמות דמ"ז ע"ב מפקדינן. שיש מאות ויל"ג מצות עמק עמי, וזה רמזו גדול שהעם הוא עם תורה ומצוות. ובמד"ר נשא פ"י"ב, וכן שקיבלו את התורה ונעשה לו אומה שלימה כו'.

אך מחוללי הרעיון הציוני, שלקחו להם שיטה אחרת לגמרי, והחליפו כל התורה ברעיון הלאומי ויאמר זה "עמך" ישראל, שהן לאומיות לכל העמים והלשונות, כאשר הארכתי בזה במ"א, ומשו"ז החזיקו בחוקף בלקיחת הארץ הקדושה, ולא לשם קדושת וטהרת המקומ, כ"א בשביב הלאמיות שהיא קדושה בביברת הארץ, כי אין לאומיות ללא מדינה (ולא אריך בזה כי לא על זה באתי עמה) ומשו"ז החזיקו ג"כ בהלשן כי אין אומה נכבדת ללא לשון, וכמארז"ל ע"ז ד"מ ע"א בזוי אתה מאד שאין להם לא כתוב ולא לשון, ואינם שמים לב כלל לערך קדושתו, ומשימים אותו לשפת מודברת לכל העם כלו, וכל דבר המדבר, שאין הלשון בעצם סובלו כלל כאשר נתבאה. וכל למד הלשון עתה הוא רק לשם שפה בלבד, כאשר המציאו אופן הלמוד במעדיות שנאבד בזה כל רגש והקדש בהאותיות וחיבות ובכל הלשון בכלל, ריק הוא מכל, רק שפה פשוטה מכל המשפטות. ובמספריו הלמוד בהם שרש פרה ראש ולענה המארס את הנער בהנחה וקליטה טبيعית ולוקח ממנו כל רגש אלקי בהבריאה וכח"ג. וגם אין לו רגש קדש אלקי בתורה ובמפרשי הנביאים, והכל רק שפה אחת ודברים אחדים.

על כן היראים וחרדים לדבר ה', רואים בזה חילול הקודש באופן מבהיל, וחושכים זאת לדבר איסור גמור כאשר נתבאה. ועוד מאד ידאב לכם על

מכתבי קדש

מה

הרעין הטמון בזה שהוא התורה והיהדות, ובמסורתים ובגלו תבכה נפשם על השחתת נפש הילדים בהלמד הזה. והש"י יתן לב אחינו להכיר את האמת ולילך בדרך האמת.

